Ambitsioon

2019/1

Rohkem artikleid leiate **seb.ee/foorum**

Noored näitavad täiskasvanutele säästmisel eeskuju

Miks on viipekaardi kasutamine kasulik?

Kuidas veenda korteriomanikke ühistu renoveerimislaenu vajalikkuses?

SEB

Ambitsioon 2019/1

SEB kliendiajakiri 2019/1

Vastutav väljaandja:
AS SEB Pank

Projektijuht:
Julia Dikanjova

Teostus:
o2 Works OÜ

Projektijuht:
Kadri Kaljumets

Autorid:
Gerli Ramler, Kai Kutsar, Kristina Traks, Mihkel Külaots, Peeter Schamardin, Jaanika Reinmann, Allar Karu, Kristjan Jalakas, Raul Ruubel

Kujundus:
Eva Unt

Fotod:
SEB, Unsplash.com, iStock

Klienditugi:
665 5100

Skype:
seb.eesti

www.seb.ee

SEB
Väikelaenud igaks Teie vajaduseks
Lisaks tavalisele väikelaenule pakume ka auto või muu mootorsõiduki soetamiseks autolaenu, kodu remondiks või sisustamiseks remondilaenu
Tutvuge tingimustega seb.ee/vaikelaen, vajadusel konsulteerige pangatöötajaga telefonil 665 5100.
Krediidi kulukuse määr on 16,07% aastas järgmistel näidistingimustel: laenusumma 5000 eurot, mis makstakse välja lepingu sõlmimisel; fikseeritud intressimäär 14% aastas laenujäägilt; tagastamine viie aasta jooksul 60 igakuise annuiteetmaksena; lepingu sõlmimise tasu 75 eurot, mis makstakse lepingu sõlmimisel; arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot. Tagasimaksete summa 7010,55 eurot ja kogusumma 7103,55 eurot.

SEB
Pangaasjad nüüd korda ka video teel!
Hoides kokku väärtuslikku aega, saate kiired äri- ja rahaasjad aetud mugavalt video teel, pangakontorisse tulemata
Lisainfo ja videokohtumisele registreerumine **seb.ee/video.**

Sisukord

Igapäevased rahaasjad

Kas raha koguda või laenata? 04
Kuidas alustada investeerimist? 06
7 nippi lennupiletitelt säästmiseks 08
Miks on viipekaardi kasutamine kasulik? 10
4 põhjust, miks panga mobiiliäpi teavitused kasulikud on 12

Auto

Millist eeltööd nõuab üle 10 aasta vanuse auto ostmine 14
5 küsimust, mida uue auto ostmisel esitada 16
Kuidas käib eraisikult auto ostmine liisinguga? 18

Kodu

8 sammu, mis lihtsustavad õige korteri leidmist 22
7 asja, millele mõelda enne eluasemelaenu võtmist 24
Kuidas korteriühistu saab hinnata oma laenuvõimekust ja planeerida tagasimakseid? 27
Kuidas veenda korteriomanikke ühistu renoveerimislaenu vajalikkuses? 29

Noored

Kuidas noorena oma eesmärkide jaoks raha koguda 32
Noored näitavad täiskasvanutele säästmisel eeskuju 33
Mida on oluline teada enne esimese laenu võtmist? 35

Pension

Mida teha vahetult enne pensionile jäämist? 38
Viis sammu, mis annavad tulevikus rahalise kindluse ka saja-aastasele 40
Põnev avastus: kuidas ajuimpulsid juhivad finantskäitumist 42

Kindlustus

3 põhjust, miks noor peaks elukindlustusele mõtlema 44
Kui palju maksab elu kindlustamine? 46
Kas kindlustus hüvitab puugihaiguste ravi kulud? 48

Ettevõtlus

Kas ettevõtjana saab tegutseda ka ilma ettevõtet registreerimata? 52
Ettevõtte müük. Kuidas see käib ja mida tuleb silmas pidada? 54
Tegutseva ettevõtte ostu või osanikuks hakkamise riskid ja võimalused 56

Kas raha koguda või laenata?

See küsimus tekib elu jooksul enamikul suuremaid tarbimisotsuseid tegevatel inimestel. Sellele küsimusele ei ole ühte õiget vastust. Enda jaoks parima viisi leidmiseks kaaluge erinevaid võimalusi.

Lihtne ja keeruline säästmine
Kuigi enamik töölkäivaid inimesi soovib igakuiselt säästa, teeb seda vaid väike osa neist. Sellise käitumise peamine põhjus on säästmisharjumuse puudumine.

Rahapuhvri olemasolu muutub eriti oluliseks ootamatute suuremate väljaminekute korral ja sissetulekute vähenemisel. Lisaks annab see paindlikkuse suuremate kulutuste planeerimisel. Näiteks saab hea pakkumise puhul teha vajaliku ostu kohe ja pole vaja oodata vajaliku summa kogunemist.

Millal tasub laenu võtmist kaaluda?
Laenamise vajadus võib tekkida olukorras, kus ostu sooritamisega ei ole võimalik oodata. Näiteks läheb katki mõni igapäevaselt kasutuses olev kodumasin või auto või tekib ootamatu kodu remontimise vajadus.

Samamoodi võib laen olla üheks võimaluseks ootamatute meditsiinikulude katmiseks. Vajalike tervise-protseduuride edasilükkamine võib need hiljem veelgi kallimaks muuta.

Võib tekkida ka olukord, kus piisavat rahapuhvrit ei ole veel koos, aga selleks ajaks, kui vajaminev summa koguneb, on soodne pakkumine lõppenud või soovitud kaup otsa saanud. Ka sellisel juhul võib laenu võtmine osutuda mõistlikumaks lahenduseks.

Üldiselt võiks tarbimislaenu võtmist tõsiselt kaaluda, kui ostu edasilükkamine või ärajätmine võib tulevikus kaasa tuua veelgi suurema väljamineku.

Nii raha kogumisel kui ka laenu võtmisel on omad plussid ja miinused, mis tuleb enne otsuse langetamist kindlasti hoolikalt läbi mõelda. Kui otsus langeb laenu võtmise kasuks, siis tuleks alustada oma võimaluste väljaselgitamisest. Selleks soovitame kasutada väikelaenu kuumakse kalkulaatorit. ■

Väikelaenu krediidi kulukuse määr on 16,07% aastas järgmistel näidistingimustel:
- laenusumma 5000 eurot, mis makstakse välja lepingu sõlmimisel;
- fikseeritud intressimäär 14% aastas laenujäägilt;
- tagastamine viie aasta jooksul 60 igakuise annuiteetmaksena;
- lepingu sõlmimise tasu 75 eurot, mis makstakse lepingu sõlmimisel;
- arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.

Kliendi makstav tagasimaksete summa 7010,55 eurot ja kogusumma 7103,55 eurot.

Kuidas alustada investeerimist?

Investeerimise puhul kehtib järgmine põhimõte: investeerige alati sellesse, mida mõistate. Kuna võrreldes raha kogumisega nõuab investeerimine põhjalikumat analüüsimist, tuleks kindlasti läbi mõelda oma eesmärgid ja võimalused.

- Kui suuri investeeringuid soovite teha?
- Kui palju oleksite valmis riskima?
- Kui pikaks ajaks soovite investeerida?
- Kui suurt tulu tahaksite teenida?
- Kui palju aega soovite ise ajaliselt panustada investeeringute jälgimisse?

Investeerimisega alustamisel mõeldakse tihti fondide, aktsiate ja võlakirjade peale. Aga millist nendest valida?

Üksikute väärtpaberite haldamine nõuab hea tulemuse saavutamiseks üldjuhul põhjalikke investeerimisteadmisi ja pikaajalist kogemust. Arvestama peaks ka seda, kui palju aega on võimalik investeeringute pidevale haldamisele pühendada. Lisaks on oluline arvesse võtta ka investeeritava raha ja võimalike teenustasude proportsiooni. Kui alustatakse väikeste summadega, tasub ehk kaaluda investeeringuid, mille tehingu- ja hoidmistasud on võimalikult madalad.

Fondid
Investeerimisega alustades kehtib põhimõte, et kõiki mune ei tasu ühte korvi panna ehk hajutamine lahenduste vahel on tähtis. Kui alles alustate investeerimisega ja soovite paigutada väiksemaid summasid, on piisavat hajutust esmalt raske tekitada ja siin võivad abiks olla investeerimisfondid.

Kui napib nii aega, teadmisi kui ka kogemusi, on mõistlik usaldada piisava hajutuse tekitamiseks oma raha professionaalsete investeerimisspetsialistide hoolde, kes aitavad vähendada üksiku investeeringu ebaõnnestumise mõju.

Kui alles alustate investeerimisega ja soovite paigutada väiksemaid summasid, on piisavat hajutust esmalt raske tekitada ja siin võivad abiks olla investeerimisfondid.

Fondi võib investeerimisobjektiks valida näiteks siis, kui ei ole aega ega teadmisi oma investeerimisportfelli ise koostada ja hallata, kuid on soov jaotada oma investeeringuid aktsiate, võlakirjade või muude varaklasside vahel. Fondi vara investeeritakse eri liiki finantsinstrumentidesse, hajutades nii investeeringut varaklasside vahel. Fondiosakute ostmiseks ei pea tingimata omama suuri summasid ja investeerida saab nii ühekordselt kui ka regulaarselt.

Fondsäästmine
Riske võib hajutada ka mitmes osas ostmise teel, nii on võimalik vältida

näiteks tipust ostmist. Kui sõlmite fondsäästmise lepingu, paigutatakse määratud summa perioodiliselt valitud investeerimisfondi. Nii on võimalik investeerida ühtlaselt nii väärtpaberiturgude tõustes kui ka langedes. Fondsäästmise lepingu saab sõlmida nii SEB internetipangas kui ka pangakontoris, minimaalne regulaarne paigutus peaks olema vähemalt 10 eurot.

Investeeringutega kaasneb alati risk
Investeerimine võib olla hea viis hoida pikas ajas oma raha ostujõudu, samas tuleb silmas pidada, et investeerimisega kaasneb alati risk. Seega tuleks investeerida vastavalt oma riskitaluvusele, teadvustades, et investeeringute väärtus kõigub ajas ning loodetud kasv ei pruugi realiseeruda.

Fondide valimisel aitab investorit SEB erakliendihaldur, kelle juurde saab tulla nõustamisele. ■

7 nippi, kuidas lennupiletite pealt kokku hoida

Reisida saab igat moodi, aga kas poleks tore seda teha säästlikult, ent samal ajal ikkagi mugavalt? Tänapäevase lennu-, majutus-, aga ka finantsteenuste abiga saab peaaegu iga sissetulekuga inimene endale väikest lennureisi lubada.

Lennufirmad pakuvad rohkelt allahindlusi, majutuskohtade valik on tublisti mitmekesistunud ja ka finantsteenused pakuvad paindlikkust nii uute krediitkaartide kui ka laenude näol. Kuna kokkuhoid on iga variandi puhul igati teretulnud, viime ennast kurssi raha säästmise nippidega. Alustuseks võtame ette lennukipiletite soetamise.

Kõige olulisem on ajastus!
On vana tõde, et varakult lennukipileteid ostes saate need palju soodsamalt kui nädal või paar enne reisi. Seega ostke piletid vähemalt 21 päeva enne väljalendu, aga võimalusel veelgi varem, lausa mitu kuud ette. Jälgige lennupiletite soodusmüüke ja eripakkumisi. Kõige lihtsam viis, kuidas ennast pakkumistega kursis hoida on hakata lennufirma jälgijaks sotsiaalmeedias ning tellida endale lennufirmadelt regulaarselt ilmuvaid uudiskirju.

Tõsi, uue reisi peale on keeruline mõelda, kui te alles tulite puhkuselt ning pakatate reisimuljetest. Ideaalis aga võiks uusi reisiplaane hakata pidama kohe, kui eelmiselt reisilt koju jõuate. Näiteks suve alguses on parim aeg hakata plaanima talvepuhkust, uurida talviseid piletipakkumisi ja osta piletid talviseks päikese- või suusareisiks ära.

Jätke ka meelde, et igal teisel kuul toimuvad Baltikumi suurima lennufirma airBalticu sooduskampaaniad ja isegi kui te pole jõudnud oma järgmist puhkust plaanida, siis veidi oodates saate häid pakkumisi ära kasutada järgmise kampaania käigus.

Vaadake regulaarselt lennufirmade veebilehtedele!
Lennufirmade veebilehed tasub endale järjehoidjatesse salvestada ja neid aeg-ajalt külastada. Sealt võib leida kõige soodsamaid pakkumisi ning tavaliselt on need leheküljed ka väga kasutajasõbralikult ja lihtsalt üles ehitatud. Samuti pakuvad lennufirmad lisateenuseid,

näiteks reisikindlustust ning seegi on tavaliselt odavam kui mujal.

Kui teate, kuhu tahate lennata ja olete paindlik lennukuupäevade suhtes, tasub vaadata just konkreetsete firmade lennuplaane. Pange paika sihtkoht ja nädalapäevad, mis teile sobivad, ning alustage kohe täpse otsinguga. Süsteem otsib teile välja kõige mugavama ja parima hinnaga lennuühenduse.

Kui palju kohvreid ma kaasa võtan?
Reisimine on niigi olemuselt stressirohke ja pole vaja lisamuret kohvrite pärast. Selle vältimiseks arvestage pagasiga juba pileti broneerimisel. Seda saab teha väga detailselt kuni kohvrite arvuni välja. Niimoodi toimides säästate päris palju raha, seevastu viimasel hetkel enne reisi pagasi lisamine on kõige kulukam valik.

Pange tähele, et kuni kaheaastastele lastele on alati lubatud kaasa võtta 10-kilone pagas. Kui broneering hõlmab ka väikelast või last, võib tasuta kaasa võtta ühe kokkupandava lapsevankri või jalutuskäru, kandekorvi või turvahälli.

Hakake lojaalseks kliendiks!
Olete kindlasti märganud, et peaaegu igal lennufirmal on oma lojaalsete klientide tänamise või motiveerimise süsteem. Mida rohkem te konkreetse lennufirmaga lendate, seda soodsamalt lennufirma teile pileteid müüb. Lisaks hellitatakse püsikliente veel mitmesuguste hüvedega, nagu tasuta pagasi võimalus või eelisjärjekorras teenindamine. Näiteks airBalticu PINS-punktide süsteem läbis hiljuti uuenduskuuri ja on nüüd veelgi kasutajasõbralikum.

Võtke endale mõtlemisaega ja külmutage piletihind!
Leidsite ahvatleva pakkumise, aga peate enne piletite ostmist veel natuke järele mõtlema? Pole viga, saate broneerimissüsteemis valitud piletihinnad enda jaoks kuni 48 tunniks külmutada. Sellise mõttepausi võimalus on tõeliselt kasulik näiteks juhul, kui teil on vaja veidi veel sihtkoha kohta infot koguda või oma plaane reisikaaslase või ka näiteks lapsehoidjaga kooskõlastada.

Tasub teada, et võimalus „Freeze my price“ kehtib airBalticu piletite puhul ka eripakkumistel ja erihinnaga müügil olevate piletite kohta. Isegi kui kampaania lõpeb, saate piletid kahe ööpäeva jooksul sama hinnaga ära osta.

Kuidas toimida spordivarustusega?
Üha enam käiakse aktiivsetel spordi- ja seiklusreisidel ja alati tekib küsimus, kas oma varustuse saab kaasa võtta või on see mõistlik koha peal rentida. Üldiselt on kaasavõtmine siiski odavam ja see pole sugugi tülikas, sest lennufirmad on selle teema lahendanud reisijasõbralikult.

Kui broneerite lennupiletit airBalticu koduleheküljel, on võimalik jalgratas või suusad kohe pagasina lisada. Seda on taas soodsam teha koos piletite ostuga ja kulukam hiljem. Kui reisite äriklassis, saate ühe spordivahendi tasuta kaasa võtta. Spordivarustuseks võivad olla suusad, lumelaud, jalgratas, golfi , jäähoki-, surfi- või isegi kalapüügivahendid.

Hinnad spordivarustuse veole võivad varieeruda. Näiteks lehel airBaltic.com piletit ostes on ühe komplekti veohind ühel lennusuunal 34.99 eurot, sama teenus ostetuna reisibüroode või lennujaama piletikassade kaudu aga 40–60 eurot. Te ei pea oma hinnalise spordivarustuse pärast muretsema, sest kuna tegemist on väärtuslike esemetega, siis lennufirma arvestab sellega ja on nende laadimisel eriti hoolikas. ■

Miks on viipekaardi kasutamine kasulik?

Kontaktivaba makse on muutunud ostude eest tasumisel juba tavapäraseks – seda kasutatakse aktiivselt nii kohvikus kui ka toidukaupluses. Selge on see, et inimestele meeldivad lihtsad ja kiired lahendused, aga miks on just viipekaart nii populaarseks saanud ja mida on oodata tulevikult?

Inglismaal anti 2017. aastal välja üle 108 miljoni kontaktivaba kaardi, millest 72,6 miljonit olid deebet- ja 35,8 miljonit krediitkaardid. Need numbrid on päris kõnekad. Kuigi viipekaardi puhul on tegemist enam kui 10 aastat vana lahendusega, on Eestis see teenus hoo sisse saanud just viimastel aastatel. Oma osa on siin tõenäoliselt ka teiste innovaatiliste pangatehingulahenduste, näiteks Mobiil-ID ja Smart-ID arengul.

Ajaline võit
Viipekaardi parim omadus on ajasääst. Uuringute järgi on viipekaart keskmiselt 7 sekundit kiirem kui kiipkaart või PIN-kood ning 15 sekundit kiirem kui sularahas arveldamine.

Paljud tehnoloogiaspetsialistid ja pangajuhid üle maailma on prognoosinud, et sularaha kaob käibelt, mille eeldus on muidugi see, et kaupmehed võtavad tehnoloogia hästi omaks.

Usaldage millenniumlaste kogemust
Pole üllatus, et kontaktivaba kaardi kasutajate hulgas on kõige enam just millenniumipõlvkonna inimesi, kes ongi ehk kõige enam tehnoloogiaga seotud. 2016. aastal kasutas 18–35-aastaste VISA-kaartide omanikest 65% viipekaarti, 2017. aastal tõusis nende osakaal 76%-ni ja tõusutrendis ollakse ka tänavu. Nii et kui te viipekaarti veel ei kasuta, siis oleks mõistlik seda teiste positiivsetele kogemustele tuginedes proovida.

Viipemakse turvalisus
Vahel kaheldakse viipekaardi turvalisuses, aga samas oleme meie ise need, kes saavad ennast kõige tõhusamalt kaitsta. Turvalisuse tagamiseks tuleb mõnikord tehing kinnitada PIN-koodiga, makset tehes tuleb veenduda, et makseterminali ekraanil kuvatakse õige ostusumma, ja kunagi ei tohi anda viipekaarti kellegi teise, isegi mitte teenindaja kätte.

Kas sularaha kaob ära?
Uuringute järgi näitab kontaktivaba makse võimalusega liitunud kauplejate käive kasvu ja see on ka mõistetav: viipekaart on tarbija elu lihtsamaks teinud. Paljud tehnoloogiaspetsialistid ja pangajuhid üle maailma on prognoosinud, et sularaha kaob käibelt, mille eeldus on muidugi see, et kaupmehed võtavad tehnoloogia hästi omaks. Kui viipekaardi (ja üldse kaardimaksete) osakaal suureneb, tuleb kauplejatel sellega arvestada, et mitte ettevõtet ohtu panna.

Viipekaardi kasutamine on tõesti lihtne
Uue viipekaardiga tuleb esimene tehing teha sularahaautomaadis või kaupmehe juures kaardimakseterminalis tavapärasel viisil – kaart tuleb terminali sisestada ja tehing kinnitada PIN-koodiga. Pärast esimest kiibitehingut aktiveeritakse viipemakse funktsioon ja saab teha viipemakseid, asetades kaardi makseterminali viipemärgi lähedale ja hoides seda seni, kuni terminal teeb piiksu. Deebetkaardi viipemakse funktsiooni saab aktiveerida ja deaktiveerida nii internetipangas kui ka pangakontoris.

4 põhjust, miks panga mobiiliäpi teavitused on kasulikud

Tänapäevases infomüras on tihtipeale raske otsustada, milliste rakenduste teavitused on hädavajalikud ja millised mitte. Tutvuge järgmiste punktidega, et teada saada, kuidas panga teavitused mobiilipangas teid igapäevaelus aidata saavad.

1. Maksete kinnitused
Iga kaardimakse järel on võimalik telefoni avaekraanilt kerge vaevaga kontrollida kontolt maha läinud summa korrektsust ja kaupmeest, kellele makse tehti. Nii olete oma kulutustega paremini kursis.

2. Hoidke maksetel silm peal
Olete kunagi mõelnud, et huvitav, millal Netflixi või Spotify regulaarne makse arvelduskontolt maha läheb? Mobilliäpi teavitus muudab kõik väljaminekud nähtavaks, võimaldades oma raha-asjadel pidevalt silma peal hoida.

3. Avastage kiirelt, kui teie kaardiandmed on varastatud
Kui pärast igat makset tuleb telefoni peale teavitus, siis on võimalik oma kaardiandmete vargusele koheselt reageerida, mobiilirakenduses kaart blokeerida ja panka sellest teavitada. Nii hoiate ära suurema kahju tekkimise.

4. Planeerige oma kulutusi
Tänu teavitustele on sissetulekud ja väljaminekud teil pidevalt silme ees ning nende abil on võimalik oma kulutusi paremini planeerida. Kui tasute kohe pärast palgapäeva oma arved ja panete raha säästudena kõrvale, siis kindlustate selle, et teil ei jää kuu lõpus planeeritud väljaminekute katmiseks raha puudu ja olete oma tulevikuks korralikult ette valmistunud. ■

Millist eeltööd nõuab üle 10 aasta vanuse auto ostmine

Kasutatud autosid ostetakse eelkõige odava hinna tõttu – mõned luksusautod võivad isegi maksta vähem kui keskmine uus pereauto. Aga millist eeltööd nõuab üle 10 aasta vanuse auto ostmine, et saada võimalikult töökindel masin?

Alustage taustauuringust
VIN-koodi ja registrinumbri järgi saab kontrollida auto tausta Maanteeameti e-teeninduses. Eesti Liikluskindlustuse Fondi kodulehel saab vaadata liikluskahjusid.

Välismaalt saabunud auto puhul aitab VIN-koodi otsing Google'is, hooldus- ja remondiajaloo päring margiesinduses ja eelmise asukohamaa liiklusregistri päring.

Lisaks tasub foorumitest ja mujalt internetist uurida konkreetse mudeli tüüpvigu.

Proovige mitut samasugust autot
Kui olete konkreetse margi ja mudeli välja valinud, tasub välja otsida mitu

sarnast müügis olevat masinat, need oma silmaga üle vaadata ja proovisõitu teha. Üle kümne aasta vanused autod võivad puuduliku hooldamise korral olla juba üsna kehvas seisukorras ning mitme auto proovimine annab selge ülevaate, missugune neist töötab-liigub paremini ja on paremas seisukorras.

Ostueelne kontroll margiesinduses või autohoolduses
Auto tehnilise seisukorra väljaselgitamiseks tasub lasta see spetsialistil enne ostu üle kontrollida. Silmas tuleb pidada asjaolu, et sellist teenust pakkuvad ettevõtted teevad ostueelset kontrolli eri põhjalikkusega. Samuti tuleb arvestada, et vaatamata kontrollile võib esineda puudusi, mis jäävad leidmata või mida ei suudeta tuvastada (näiteks osad, mis ei ole küll katki, kuid on juba kulunud ja vajavad lähitulevikus vahetamist).

Vaadake auto ise üle
Üle kümne aasta vanad autod võivad sõltuvalt eelmise omaniku heaperemehelikkusest või selle puudumisest olla väga erinevas seisukorras. Lisaks margiesinduses tehtud ostueelsele kontrollile tuleb väljavalitud auto ise põhjalikult üle vaadata. Tehke selgeks, kas auto on teie jaoks rahuldavas seisukorras.

Esmapilgul väikesed vead (roostetäpp, kulunud rehvid, katkine tuli) võivad ootamatult kulukaks osutuda. Võimalusel laske müüjal vead enne tehingut parandada, et vältida remondile kuluvat raha ja aega kohe pärast auto soetamist.

Ostke kindla hooldusajalooga auto
Kui ostate auto, millel on tõendatav ja korraliselt teostatud hooldusajalugu, võite kindel olla, et see on hooldatud nii, nagu tootja ette näeb. Puuduliku hooldusajalooga autod on sageli ülemääraselt kulunud. Seda ei pruugi esmapilgul näha, nii et targem on ebaselge ajalooga autosid vältida.

Ostke usaldusväärse müüja käest
Kasutatud autot on kindlam osta pigem usaldusväärse ettevõtte kui eraisiku käest. Mitmed kasutatud autosid müüvad ettevõtted pakuvad pruugitud sõidukitele teatud pikkusega garantiid ning neile on lihtsam vajadusel pretensioone esitada. Eraisikud sõidukit müües garantiid ei anna ning ka pretensioonide esitamine on keerulisem.

Nii ettevõtte kui ka eraisiku kohta võib enne tehingu sooritamist teha internetis taustauuringu: kas kellelgi on varem nendega probleeme olnud; kas ettevõttel on suured maksuvõlad (ja pankrotioht) jms.

Juriidilise isiku kohta saab infot krediidiinfo kodulehelt, äriregistrist ja otsingumootorist. Tasub kontrollida ka ettevõtte omanike tausta.

Olge valmis lisakuludeks
Kui ostate üle kümne aasta vanuse auto, siis tasub iga kuu veidi raha kõrvale panna, et luua selle remondifond. Kuna tegu on siiski kasutatud autoga, lakkavad ühel hetkel mõned detailid vanuse tõttu töötamast ja kuluosad jõuavad kasutusaja lõpule.

Võimsamatel ja luksuslikumatel autodel on tavaliselt ka kallimad varuosad, hooldused ja suurem kütusekulu. Seega on esmapilgul soodne hind (eriti just kasutatud luksusautode puhul) vahel petlik – ülalpidamiskulud võivad auto omamise kogukulu märkimisväärselt tõsta. ■

5 küsimust, mida uue auto ostmisel esitada

Uue auto valimisel on mitu olulist nüanssi, mis jäävad tihti tähelepanuta. Siin on abiks viis küsimust, mida peaksite enne uue auto ostmist endale kindlasti esitama.

1. Milline auto mulle kõige paremini sobib?
Uute autode valik on äärmiselt lai, lisaks on iga mudeli puhul võimalik valida tehnikat, värvi ja lisavarustust. Kui mõni asi on pigem maitseküsimus, siis mahutavuse ja tehnoloogia aspektist vaadatuna tasub leida sõiduk, mis sobib kõige paremini teie elu- ja sõidustiiliga.

Siinkohal tuleb appi müüginõustaja. Kirjeldage talle, kuidas ja kus plaanite autot kasutada ning kui palju inimesi ja asju peate sellega vedama. Selle põhjal oskab müüginõustaja välja pakkuda, missugune mudel katab teie vajadused parimal viisil.

Lõpliku valiku teete siiski ise, aga mõnikord erinevad ostja soovid reaalsest vajadusest. Seega kuulake ka eksperdi nõuannet. Näiteks kui perre võib lähiaastatel oodata mitut last, tasub juba varakult mõelda (maht)universaali peale, kus on rohkem ruumi nii turvatoolidele kui ka vankrile. Samas on see ka kallim.

2. Kui pikk on garantii ja mis detailidele see kehtib?
Eestis müüdava uue autoga tuleb alati kaasa vähemalt kaheaastane garantii, mis tagab defektse osa tasuta parandamise või väljavahetamise. Garantiiperioodi pikkus sõltub automargist ja võib ulatuda kuni seitsme aastani. Pikema garantii puhul saate kogu liisinguperioodi muretult sõita ja auto veel garantiilisena edasigi müüa. Samuti võivad margiti erineda tingimused ehk see, mis kaitse kehtib ja milliseid lisanõudeid on vaja täita. Tavapärane on näiteks nõue käia kord aastas autoga kerekontrollis, et vaadata üle värvkate ja ennetada korrosioonikahjustusi.

3. Millal ma auto kätte saan?
Uue auto ostmisel on kaks varianti:
- saate valida uue sõiduki müüja laos olevate masinate seast või
- lasta just endale sobivas konfiguratsioonis auto tehases valmistada.

Esimese variandi eelis on kiirus: kui kõik dokumendid on korda aetud, võite autoga nädala jooksul esindusest välja sõita. Enamasti on kohapeal olemas populaarsemad valikud. Seega leiate sobiva sõiduki laoautode seast juhul, kui teie soovid on standardsed ja paindlikud.

Kui soovite kindla värvi, salongimaterjali ja varustustasemega autot, mida laos kohal ei ole, siis tuleb teil see osta tehasetellimusena. Sel juhul võite masina täpselt oma maitse järgi komplekteerida, ent kättesaamise aeg on märkimisväärselt pikem. Järjekord, tootmine ja Eestisse toimetamine võtavad tava-

liselt aega vähemalt kaks-kolm kuud, mõnikord isegi kuni pool aastat.

4. Kui palju maksab korraline hooldus?
Selleks et auto püsiks võimalikult heas seisukorras ja kuluks minimaalselt, tuleb seda korraliselt hooldada. Hoolduskulusid mõjutavad hoolduste intervall, töötunni ja varuosade hind ning tööde maht.

Tavaliselt tuleb autoga hoolduses käia iga 15 000 – 20 000 km või ühe aasta möödumisel, aga täpsed tingimused olenevad autost: mõne mudeli puhul piisab, kui käite hoolduses iga kahe aasta tagant. Seetõttu võivad ka hoolduskulud suurel määral erineda. Uut autot valides küsige ja võrrelge mudelite kulusid.

Mõnikord on tarvis ka kuluosi vahetada. Võimaluse korral valige auto, mille ametlik hoolduskeskus asub teile mugavas kohas.

Sõidukit ei pea hooldama ilmtingimata samas esinduses, kust see on ostetud. Uurige müügikonsultandi käest vastava margi hooldusvõrgustiku kohta. Ametlikku hooldust võib pakkuda ka ettevõte, kes selle margi sõidukeid ei müü.

5. Kui suur on auto omamise kulu?
Kui enamasti on auto ostuotsuse tegemisel peamiseks faktoriks hind või liisingu kuumakse, siis tegelikkuses peaks pigem vaatama kogu auto omamise kulu (TCO, total cost of ownership). Sinna alla kuuluvad lisaks soetuskulule kasko- ja liikluskindlustus, kütuse-, remondi-, hooldus-, rehvikulutused jms. Kui uue auto puhul on soetuskulu tavaliselt kõrgem kui kasutatud autol, siis remondile ja kuluosadele kulutatav summa on palju väiksem.

Lisaks peaks arvestama auto väärtuse langemisega: kui palju maksab auto liisingu perioodi lõpus või võimalikul müügi hetkel.

Kui olete auto välja valinud, täitke lehel seb.ee liisingutaotlus, kui aga soovite enne valiku tegemist oma liisinguvõimalusi arutada, siis kontakteeruge meiega aadressil liising@seb.ee. ■

Tutvuge teenuse tingimustega lehel www.seb.ee ja vajaduse korral pidage nõu asjatundjaga.

Autoliisingu krediidi kulukuse esialgne määr on 3,77% aastas järgmistel näidistingimustel:
• sõiduki hind koos käibemaksuga 15 000 eurot;
• sissemakse 1500 eurot (10% sõiduki hinnast);
• jääkväärtus 25% sõiduki hinnast;
• kasutusse võetav krediidisumma koos käibemaksuga 13 500 eurot;
• intressimäär 3,00% aastas krediidijäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 3,00%; seisuga 16.08.2018 oli kuue kuu euribor –0,2660% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine viie aasta jooksul 60 igakuise annuiteetmaksena, mis esimesel kuuel kuul on 184,67 eurot;
• lepingu sõlmimise tasu 225 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel.
Kliendi makstav kogusumma on 16 602,55 eurot.

Liisinguperioodil peab liisitud sõidukil olema kasko- ja liikluskindlustus. Kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud.

Kuidas käib eraisikult auto ostmine liisinguga?

Suur osa autoliisingutest vormistatakse automüügiettevõtete vahendusel, aga liisingut võite kasutada ka eraisiku käest ostes. Selleks tuleb lihtsalt läbida järgmised neli sammu.

1. Valige masinat hoolikalt
Üldiselt tuleb eraisikult ostmiseks teha korralik eeltöö, et leida võimalikult töökindel masin. Kui sobiv auto on välja valitud, siis saate mõelda juba konkreetsematele sammudele seoses liisinguga.

2. Pöörduge liisinguandja poole
Kui auto on välja valitud, pöörduge ostu-müügitehingu ettevalmistamiseks liisinguandja poole, kes:
• annab ülevaate, mida täpselt on vaja teha ja millised dokumendid on selle sõiduki puhul tarvis esitada;
• tutvub teie esitatud dokumentidega. NB! Koos muude nõutud andmetega saatke haldurile kindlasti ka link autoportaali kuulutusega. Nii saab liisinguandja ostetavast autost parema ülevaate ja protsess kulgeb kiiremini;
• suhtleb juhul, kui eelmine omanik on võtnud autoliisingu teiselt ettevõttelt, selle liisinguandjaga ja organiseerib vajalikud dokumendid;
• saadab teile kui ostjale liisingulepingu koos arvega, mis hõlmab esmast sissemakset ja lepingutasu;
• organiseerib peale sissemaksuarve tasumist sõiduki omanikuvahetuse registreerimise Maanteeametis (Maanteeamet saadab auto registreerimistunnistuse liisinguvõtja aadressile enamasti postiga).

Pange tähele, et te võite ostjana põhjendust esitamata liisingulepingust 14 päeva jooksul taganeda. Enne seda tähtpäeva liisinguandja müüjale raha üle ei kanna. Ka müüjal puudub otsene kohustus enne 14 päeva möödumist auto ostjale üle anda.

3. Laske kontrollida auto seisukorda ja tellige hindamisakt
Kui autot müüb eraisik, siis peate liisinguandjale esitama hindamisakti, mis annab kinnituse sõiduki väärtuse kohta. Hindamisaktil märgitud auto väärtusest sõltub omafinantseeringu ja liisingusumma suurus.

Hindamisakti väljastavad kõik autoesindused ja suuremad kasutatud autode müügiga tegelevad ettevõtted.

Üldjuhul on protsess selline:
• ostja tellib hindamisakti ja maksab selle teenuse eest ning
• müüja sõidab autoga hindamisele, sest masin on veel tema kasutuses.

Eraisik ei saa anda oma sõidukit müües ametlikku garantiid. Seetõttu laske auto tehniline seisukord enne ostu spetsialistil üle kontrollida. Kuna ostueelset kontrolli teevad enamasti samad ettevõtted, kes väljastavad ›

CZ
7C7 6999

› hindamisakti, soovitame mõlemad tööd tellida korraga. Nii ei pea auto müüja mitu korda autoesinduses käima.

4. Sõlmige kindlustus
Kui auto vahetab omanikku, siis läheb liikluskindlustuse leping ning selle lõpetamise õigus automaatselt üle uuele omanikule.

Kui Maanteeametis toimuva omanikuvahetuse täpne kuupäev on kokku lepitud, siis võib auto:
• müüja teha kindlustusandjale avalduse, et tema lepingud lõpetataks soovitud kuupäeval (sel juhul ei lähe kindlustuse ettemaks üle uue omaniku lepingule); oluline on, et avaldus oleks tehtud enne registrikande tegemist;
• uus omanik leppida nii liiklus- kui ka kaskokindlustuse pakkujaga tingimustes kokku; lepingud saab sõlmida pärast registrikande tegemist. ■

Tutvuge teenuse tingimustega lehel www.seb.ee ja vajaduse korral pidage nõu asjatundjaga.

Autoliisingu krediidi kulukuse esialgne määr on 3,77% aastas järgmistel näidistingimustel:
• sõiduki hind koos käibemaksuga 15 000 eurot;
• sissemakse 1500 eurot (10% sõiduki hinnast);
• jääkväärtus 25% sõiduki hinnast;
• kasutusse võetav krediidisumma koos käibemaksuga 13 500 eurot;
• intressimäär 3,00% aastas krediidijäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 3,00%; seisuga 16.08.2018 oli kuue kuu euribor –0,2660% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine viie aasta jooksul 60 igakuise annuiteetmaksena, mis esimesel kuuel kuul on 184,67 eurot;
• lepingu sõlmimise tasu 225 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel.
Kliendi makstav kogusumma on 16 602,55 eurot.

Liisinguperioodil peab liisitud sõidukil olema kasko- ja liikluskindlustus. Kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud.

SEB

Korterelamu energiasäästlikuks laenu abil

- Vähenevad küttearved
- Paraneb sisekliima
- Kasvab korterite väärtus

seb.ee/renoveerimislaen

665 5100

Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega www.seb.ee ja vajadusel küsige lisainfot panga-kontorist.

8 sammu, mis lihtsustavad õige korteri leidmist

Kuna uue kodu otsimine kipub võtma palju aega ja energiat, oleme teie jaoks kokku pannud 8 sammu, mis lihtsustavad õige korteri leidmist ja annavad teavet ostuprotsessi ning kolimise kohta.

1. samm: alustage uurimistööd varakult
Alustage otsinguid kohe: lugege veebisaite ja ajalehtede kinnisvarakuulutusi. Märkige üles kodud, millest oleksite huvitatud, ning jälgige, kui kaua need turul püsivad. Viige end kurssi hindadega ja püüdke mõista, millest hind ning selle muudatused on tingitud. Nii on teil hea taustateadmine, et hinna üle kaubelda, kui kodu on välja valitud.

2. samm: mõelge läbi, mida te saate endale lubada
Enne uue kodu otsimist on hea välja arvutada, missugust kodu te saate endale lubada. Mis summas laenumakse on teile jõukohane: kas valida siis korter, ridaelamu või maja? Kas osta kodu uude või pigem vanemasse majja ja mis korrusele? Mis küte seal peaks olema? Kas kodu võiks olla mõbleeritud ja rõduga?

3. samm: kaasake kinnisvaramaakler
Kinnisvaramaakler on oluline partner, kui te hakkate kodu ostma või müüma. Ta võib pakkuda kinnisvara ja linnaosa kohta kasulikku teavet, ta on kursis koduvahetamise protsessiga ja tal on head läbirääkimisoskused. Kusjuures sageli ei maksa ostja talle tasu, vaid seda teeb müüja.

4. samm: mõelge edaspidistele kuludele
Mõelge, kuidas te toime tuleksite, kui teie finantsolukord muutub või intressimäärad tõusevad. Olge ettevaatlik, et mitte liialt palju laenata, sest lisaks uue kodu laenumaksele tuleb teil ju tasuda iga kuu ka halduse, vee, elektri, kütte ning kindlustuse eest. Uurige kindlasti eelmisi kommunaalmaksete arveid ning rääkige julgelt ühistu liikmetega. Lisanduda võivad olenevalt elukohast veel transpordikulud, parkimistasud ja maamaks. Ühekordsete kuludena tulevad kinnisvara ostu-müügitehingu puhul juurde riigilõiv, notaritasud ja kinnisvara eksperthinnangu akt.

5. samm: kontrollige üksikasju
Leidnud meeldiva korteri või maja, kontrollige kindlasti iga väikestki üksikasja. Näiteks kraanivee survet või kui kaua läheb aega sooja vee tulekuni, elektrilüliteid, uste ja akende kinni-lahti käimist ning naabruskonda.

Vaadake, kui korras on maja ümbrus; kui suur on liiklus selles piirkonnas; kui lähedal on kool, kaubanduskeskus, park ning ühistranspordipeatus. Võtke selle kõige jaoks korralikult aega, sest te otsite ju endale uut kodu!

6. samm: tehke pakkumine
Kui olete kodu välja valinud ja saanud pangast teada, kui suurt kodulaenu teile võimaldatakse, siis tehke omapoolne pakkumine. Tavaliselt toimub see kinnisvaramaakleri kaudu. Kui tahate osta maja või majaosa, siis kaasake kindlasti ehitusekspert, et ta vaataks üle kõige olulisemad sõlmed, katuse ja keldri. Nende olukord võib kinnisvara hinda palju mõjutada, sest remont võib kulukaks osutuda.

7. samm: lepingu sõlmimine
Kui probleeme pole ja kõik osapooled on tehingu tingimustega nõus, siis tuleb kokku leppida notari aeg ning allkirjastada seal kõik vajalikud lepingud. Enne laenu- ja ostu-müügilepingu allkirjastamist vaadake need hoolikalt läbi ja küsige täpsustavaid küsimusi kas laenuhaldurilt, kinnisvaramaaklerilt, müüjalt, notarilt või juristilt.

8. samm: kolimine
Kolida võib sõprade, aga ka kolimisettevõtte abil. Kindlasti on soodsamad hinnad nädala sees, ent pidage meeles, et pelgalt töömehe või kolimisauto tunnihinna küsimisest pole kasu, sest iga kolimine on erinev. Hind oleneb asukohast, korrusest, lifti kasutamise võimalustest jms.

Lugege järgmisest artiklist, millele tasub mõelda enne eluasemelaenu võtmist. ■

7 asja, millele mõelda enne eluasemelaenu võtmist

Kodu ostmine ja eluasemelaenu võtmine on tähtis samm, mille juures ei tasu kiirustada. Esmapilgul tundub eluasemelaenu võtmine kindlasti hirmutav ja see tekitab palju küsimusi, aga teisalt on oma kodu ikka oma kodu. Toome teieni 7 olulist aspekti, millele enne eluasemelaenu lepingu allkirjastamist tähelepanu pöörata.

1. Osta või rentida?
Esimene küsimus on kindlasti see, kas üürida edasi korterit või osta päris oma kodu. Raha pole selleks enamasti inimestel tagataskust võtta ja seega tuleb mõelda eluasemelaenu peale. Igaüks saab ise SEB kodulaenu kalkulaatori abil arvutada, kas senine üürisumma jääb samasse suurusklassi uue kodu soetamisel tekkiva igakuise laenumaksega. Mõelge, kas teil on ehk hoopis võimalik säästa raha ja saavutada seejuures parem elukvaliteet, kui teil on üürikodu asemel enda oma?

2. Kas võtta eluasemelaen üksi või kellegagi koos?
Jagatud vastutus on kindlasti lihtsam variant, samas tuleb mõelda, mis juhtub, kui ühel osapoolel pole näiteks ühel hetkel enam sissetulekut? Kas te saate ka sellisel juhul hakkama või arvate, et laenumakse osutub siis teie jaoks liiga suureks?

3. Kui suur summa ja mitmeks aastaks võtta?
Selleks et mõista, millist eluaset te endale lubada saate, tuleb teha põhjalikud arvutused. Lööge kokku praegune sissetulek ja lahutage saadud summast laenud, liisingud ja muud igakuised kulud. Mõelge, mida toob kaasa igakuine eluasemelaen, kindlustusmaksed ja kommunaalkulud. Kaasake otsustusprotsessi pangahaldur, kes annab erapooletut finantsnõu.

4. Millised on teie igakuised väljaminekud praegu?
Ennetades panga küsimusi, arvutage täpselt kokku kõik praegused võlad ja väljaminekud: krediitkaardid, autoliising, õppelaen, alimendid jms. Kas teil on eluasemelaenu sissemakseks vajalik summa olemas või peaksite enne seda mõnda aega koguma?

5. Milliseid kulusid on oodata?
Eluasemelaenu võttes on täpselt teada, kui palju iga kuu pangale maksma peab ja kui pikk on laenuperiood. Aga millised kulud teil veel võiksid lähiajal olla? Näiteks uue tööarvuti või auto ost, pikem reis või põhjalik suvila remont? Mõelge enne laenuvõtmist korralikult läbi, kas need plaanid ikka mahuvad pärast eluasemelaenu võtmist teie eelarvesse, et teid ei ootaks ees kehv üllatus.

6. Kas ostetav kinnisvara katab teie vajadused ka tulevikus?
Mõelge ka võimalikule ruumikasutusele tulevikus: kas teil on praegu lapsed või planeerite pisiperet ning kas valitud elamispind katab teie vajadused nii praegu kui ka tulevikus. Võib-olla plaanite hakata kodus tööd tegema ja vajate selleks eraldi kontoriruumi või töötuba.

7. Eriolukord.
Mõelge läbi, kuidas see mõjutab teie võimet eluasemelaenu tagasi maksta, kui pereliiget peaks tabama tööõnnetus või perekonnas peaks ›

› keegi surema. Kas teil on sõlmitud elu-, tervise- ja õnnetusjuhtumikindlustus, mis aitab võimalikus hädaolukorras?

Kui olete sobiva kodu välja valinud, täitke seb.ee lehel eluasemelaenu taotlus. Kui aga soovite enne valiku tegemist oma võimalusi arutada, siis tulge terviknõustamisele. Orienteeruva kodulaenu kuumakse saate arvutada kodulaenu kalkulaatoriga. ■

Tutvuge teenuse tingimustega lehel www.seb.ee ja vajaduse korral pidage nõu asjatundjaga.

Kodulaenu krediidi kulukuse esialgne määr on 2,5% aastas järgmistel näidistingimustel:
• laenusumma 40 000 eurot, makstakse välja lepingu sõlmimisel;
• intressimäär 2,35% aastas laenujäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 2,35%; seisuga 16.08.2018 oli kuue kuu euribor –0,2660% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine 30 aasta jooksul 360 igakuise annuiteetmaksena, mis esimesel kuuel kuul on 155,67 eurot;
• lepingu sõlmimise tasu 400 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.
Kliendi makstav kogusumma on 56 544,51 eurot.
Laenu tagatiseks tuleb seada hüpoteek kinnisvarale ja kinnisvara tuleb kindlustada. Tagatise seadmise ja kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud.
Kodulaenu pakub AS SEB Pank.
KredExi käendusega kodulaenu krediidi kulukuse esialgne määr on 2,53% aastas järgmistel näidistingimustel:
• laenusumma 40 000 eurot, makstakse välja lepingu sõlmimisel;
• intressimäär 2,35% aastas laenujäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 2,35%; seisuga 16.08.2018 oli kuue kuu euribor –0,2660% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine 30 aasta jooksul 360 igakuise annuiteetmaksena, mis esimesel kuuel kuul on 155,67 eurot;
• lepingu sõlmimise tasu 400 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel;
• KredExi tagatistasu 120 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.
Kliendi makstav kogusumma on 56 664,51 eurot.
Laenu tagatiseks tuleb sõlmida KredExi käendus ja seada hüpoteek kinnisvarale, kinnisvara tuleb kindlustada. Tagatise seadmise ja kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud.
Kodulaenu pakub AS SEB Pank.
Hüpoteeklaenu krediidi kulukuse esialgne määr on 5,06% aastas järgmistel näidistingimustel:
• laenusumma 10 000 eurot, mis makstakse välja lepingu sõlmimisel;
• intressimäär 4,5% aastas laenujäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 4,5%; 3. märtsil 2017 oli kuue kuu euribor –0,237% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine kümne aasta jooksul 120 igakuise annuiteetmaksena;
• lepingu sõlmimise tasu 150 eurot, mis makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.
Kliendi makstav tagasimaksete summa 12 476,88 eurot ja kogusumma 12 662,88 eurot.
Laenu tagatiseks tuleb seada hüpoteek kinnisvarale ja kinnisvara tuleb kindlustada. Tagatise seadmise ja kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud.
Väikelaenu krediidi kulukuse määr on 16,07% aastas järgmistel näidistingimustel:
• laenusumma 5000 eurot, mis makstakse välja lepingu sõlmimisel;
• fikseeritud intressimäär 14% aastas laenujäägilt;
• tagastamine viie aasta jooksul 60 igakuise annuiteetmaksena;
• lepingu sõlmimise tasu 75 eurot, mis makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.

Kliendi makstav tagasimaksete summa 7010,55 eurot ja kogusumma 7103,55 eurot.

Kuidas korteriühistu saab hinnata oma laenuvõimekust ja planeerida tagasimakseid?

Korteriühistu renoveerimistööde õige planeerimine algab juhatuse ja üldkoosoleku iga-aastasest arutelust suuremate tööde teemal. Tellitav energiaaudit või ehitise ekspertiisiakt aitab veenduda hoone tehnilises seisukorras ja planeerida tööde nimekirja, mida nõuab nii pank kui ka KredEx.

Juba projekti arutelu algusfaasis oleks kasulik konsulteerida pangaga, millised on väljavaated laenu saamiseks ja mis summas seda saab. Abimeheks on korterelamu laenukalkulaator, mille abil saab katsetada mitmeid variante sõltuvalt laenu suurusest, tagasimaksetähtajast jne. Samuti tasub proovida energiasäästukalkulaatorit.

Mida pank otsuse tegemisel arvestab?
Pank arvestab otsuse tegemisel mitmeid olulisi aspekte.

Miks korteriühistu laenu soovib ja kas see plaan on vastavuses energiaauditi või ehitusekspertiisiaktiga?
Kuigi laenuvõtmise küsimuse otsustab korteriühistu üldkoosolek, on oluline kaasata ehituseksperte või KredExi konsultante, kes aitavad vastata küsimusele, kas raha taotletakse ikka õige asja jaoks. On juhtunud, et alguses on korteriühistul üks plaan, kuid pärast ehitusekspertidega konsulteerimist plaanid muutuvad.

Korteriühistu suurus
Mida rohkem kortereid ühistusse kuulub, seda paremini on risk hajutatud nii korteriühistu enda kui ka panga jaoks.

Korteriühistu asukoht
Suurlinnades ja suuremates asulates on korterite turuväärtus kõrgem ja seetõttu on ka võimalikud maksimaalsed laenusummad suuremad. Väiksemates kohtades, kus korterite turuväärtus on madalam ja laenusumma tundub sellega võrreldes suur, võib pank küsida KredExi lisakäendust.

Elanike maksevõime
Siin vaadeldakse selliseid tegureid nagu laenusumma suurus korteri ja ruutmeetri kohta ning igakuine tagasimakstav laenusumma korteri ja ühe ruutmeetrite kohta. Pikema laenuga on võimalik igakuist laenumakset vähendada, samas kui laenusumma on juba algselt väga suur, siis ongi ainukeseks variandiks kuni 20-aastase maksegraafikuga laen. Lisaks on oluline, kas ja kui palju kortereid on ühistule võlgu teenuste osutamise eest.

Elanike nõusolek
Panga jaoks on tähtis ka see, kui palju ühistu liikmeid osales laenu võtmise koosolekul ja kui palju hääletas laenu võtmise poolt. Kokkuvõtlikult peaks laenu tagasimakse suurus kortermaja elanikele olema jõukohane nii arvestuslikult kui ka tunnetuslikult (nt milline on inimeste kesk- ›

› mine palk selles piirkonnas ja milline on tööhõive). Enamik korteriühistu liikmetest peaksid olema motiveeritud laenu võtma ja seda ka koosolekul väljendama. Kui laenusumma ületab ühistu eelmise majandusaasta majandamiskulude summat, peab laenu võtmise otsuse poolt olema üle 50% ühistu liikmetest ja neile peab kuuluma üle 50% kogu kaasomandi osast. Samad nõuded kehtivad korduskoosolekul.

Omafinantseering
Mõne projekti puhul omafinantseeringut ei nõuta, aga soovitatav omafinantseeringu määr on ikkagi alates 10%st. Juhul kui ühistul seda raha ei ole, võiks omafinantseeringut hakata koguma varem, mõeldes laenuvõtmise perspektiivile. Omafinantseeringu kogumise käigus selgub ka, kuidas elanikud suudavad jooksvalt tasuda tavapärasest suuremaid arveid korteriühistule.

Mida tähendab laenumaksete puhver?
Üldjuhul arvestatakse laenu tagasimaksel ka laenumaksete puhvrit, mis aitab korteriühistu välja sellistel puhkudel, kui mõni elanik peaks jääma ühistule võlgu või näiteks pangalaenu euribor peaks suurenema. See tähendab, et kui ühistu igakuine laenumakse on näiteks 1000 eurot kuus, siis koosoleku otsuse protokoll peab olema vormistatud nii, et kogutakse igakuiselt rohkem. Tavapärane nõue on üldiselt minimaalselt 15% ehk meie näite puhul tähendaks see 1150 eurot kuus. Otsuses on need numbrid kajastatud konkreetselt ruutmeetri kohta, näiteks 1,15 eurot m^2.

Kui pikaks ajaks on mõistlik laenu võtta?
Osalise renoveerimise korral, näiteks katusevahetuse puhul, võib olla laenu tagasimakse tähtaeg 5-6 aastat, sest väiksema maksumusega laenu pole mõtet venitada liiga pika perioodi peale. Üldiselt võiks lähtuda aga põhimõttest, et mitteenergiasäästuga seotud laenude maksimaalne tähtaeg on kuni 15 ja energiasäästuga kuni 20 aastat.

Laenumaksete planeerimine koosneb mitmest omavahel põimunud osast: mis töid oleks vaja teha; kas need tööd on kriitilised või pakuvad hoopis tulevikus energiasäästu; kas pärast nende tööde tegemist on laenu lihtsam maksta, sest soojaarved vähenevad, või tõstavad tehtud tööd hoone turuväärtust jne.

Mida teha, kui ühistu liikmed ei suuda võlga tasuda?
Kui kõik välja toodud aspektid on korralikult läbi arutatud ja planeeritud ning korteriühistu võtab mõistliku suurusega laenu, siis jaksavad elanikud ka selle eest maksta. Õige investeering tõstab korterite turuväärtust, energiasäästutööde puhul vähenevad soojaarved ning lõppkokkuvõttes on kõik rahul.

Kui aga ikkagi juhtub, et korteriühistul peaks tekkima probleeme maksete tasumisega, tuleks kohe pöörduda laenuandja ehk panga ja KredExi poole ning nendega koos edasine tegevusplaan läbi arutada. Vajadusel saab sõlmida uued kokkulepped ja maksegraafikud. Kindlasti on aga oluline pöörduda oma laenuhalduri poole kohe, kui esimesed probleemi signaalid on õhus. ■

KredExi käenduse kasutamisel lisanduvad KredExi käendustasu ja lepingutasu. Palume kindlasti enne laenu võtmise otsuse tegemist pidada täpsete tingimuste kokku leppimiseks täiendavalt nõu pangatöötajaga.

Kuidas veenda korteriomanikke ühistu renoveerimislaenu vajalikkuses?

Aastakümneid ühes majas elanud korteriomanikud on sageli oma eluoluga rahul ja ei soovi mingit remonti või on põhimõtteliselt laenu võtmise vastu. Kuidas neid veenda, et lagunevad rõdupiirded või fassaad on muutunud ohtlikuks ja need tuleb korda teha? Või selles, et renoveeritud kütte- ja ventilatsioonisüsteem aitab kulusid kokku hoida ja teeb õhu korteris puhtamaks ning soojemaks?

Tallinnas Kirsi 6/8 asuv korteriühistu otsustas eelmisel aastal võtta ette rõdupiirete, fassaadide ja katuse renoveerimise ning kanalisatsiooni- ja ventilatsioonisüsteemi, liftiajamite ja trepikodade uuendamise koos uste vahetamisega. Renoveerimislaenu võtmiseks kasutati KredExi 40%st toetust, mis ulatus kokku 1,2 miljoni euroni. Kuidas 215 korteriga maja elanikud nii suuremahulise projektiga nõusse saadi, räägib korteriühistu juhatuse esinaine Oksana Šamlova.

Kaasake oma ala parimad eksperdid

Kui hoonel on juba silmapaistvaid amortisatsiooni märke, nagu lagunevad rõdupiirded, läbilaskev katus või 40-aastane ventilatsioonisüsteem, on viimane aeg kaasata ekspert, kes aitab teha otsust, kui suures ulatuses remont ette võtta. Nii eksperdi kui ka palgatud projekteerija, tehnilise konsultandi ja ehitusjärelevalve puhul tuleb vaadata kvaliteeti, mitte hinda. Uurige julgelt spetsialistide teadmisi, tausta, haridust ja soovitusi ning küsige ka tuttavate kogemusi. Eksperdid tuleb kaasata algusest peale, et nad räägiksid oma tehtud ja tulevasest tööst ka maja koosolekul, kus elanikud saavad neile küsimusi esitada.

Vajadusel mitmekeelsed koosolekud

Kui majas on erineva emakeelega inimesi, pole tegelikult keeruline leida juhatuse või elanike seast vabatahtlikke, kes tõlgiksid koosolekul räägitavat juttu, nii et see oleks kõigile ikka arusaadav. Kui inimesed asjast aru ei saa, ei ole nad ka altid poolt hääletama. Hea oleks korraldada üldkoosolekud mugavas esitlustehnikaga ruumis, kus info on kõigis vajalikes keeltes ekraanil inimestel silme ees. See on efektiivsem kui aeganõudev järeltõlge.

Juhatus peab koosoleku korralikult ette valmistama

Ei ole mõtet kutsuda inimesi kohale lihtsalt midagi kuulama, vaid juhatuse töö on iga koosolek põhjalikult ette valmistada, teha presentatsioone ja jagada väljatrükitud materjale. Kindlasti on oluline ka eelteavitus e-kirja, otsepostituse, ›

› sotsiaalmeedia ja teadetetahvli vahendusel. Mida rohkem on inimestel informatsiooni, seda lihtsam on neil otsustada.

Elanike näost näkku informeerimine
Selleks et saaks vormistada laenuotsuse, on vaja, et üldkoosolekul oleks kohal hääletajate kvoorum. Inimesed on erinevad: mõned käivad kohusetundlikult kõigil koosolekutel, teised aga ei huvitu eriti majaasjadest. Seepärast on tähtis selgitada renoveerimise vajalikkust ja seda, et iga hääl loeb. Sageli tähendabki see ukselt uksele käimist ja nädalate kaupa selgitustööd.

Oluline on projekti läbipaistvus ja ausus
Koosolekul on mõistlik välja tuua ligikaudne hind, näidata kalkulaatoril arvutusi ja teha elanikele konkreetne võrdlus: kui palju makstakse praegu ja palju hakatakse maksma tulevikus. Tähtis on öelda inimestele otse, et jah, pärast renoveerimist on küll igakuised maksed suuremad, ent see-eest on ka maja ilusam ja parem. Kõik olgu maksimaalselt läbipaistev: juhatus peab panema alati üldkoosoleku otsused ning hääletamistulemused teadetetahvlile üles ja postitama infot nii e-kirja kui ka tavakirjana, et hoida ära hilisemaid pretensioone ja spekulatsioone.

Üksmeelne juhatus
Renoveerimisprotsessi juures on väga oluline, et kõik juhatuse liikmed töötaksid ühe eesmärgi nimel ja annaksid projekti oma panuse. Kindlasti tuleb juhatuse liikmetel aga arvestada tavapärasest tunduvalt suurema töökoormusega. ■

Noor on kasulik olla – palju eeliseid

ISIC-kaart

Mobiilipank

Noortepakett

Viipemakse

Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega
seb.ee/noored või konsulteerige pangatöötajaga.

Kuidas noorena oma eesmärkide jaoks raha koguda

Uus nutitelefon, esimene auto, reis Austraaliasse või kiire mänguriarvuti on noore inimese jaoks suured unistused. Nende tähtsusest saab aru alles siis, kui jõuab kätte aeg selle jaoks vaeva nägema hakata, sest mida kauem ühe soovi täide viimise kallal töötada, seda selgemaks muutub selle väärtus ning vajalikkus. Kuidas oma unistuste täitmiseks vajaliku summa kogumist alustada?

Kõik algab raha teenimise võimaluste otsimisest
Olgu selleks siis eraldi kokkuleppe alusel vanemate või naabrite juures lisakohustuste täitmise eest saadud tasu või hoopis nädalavahetusel tehtud pisikeste tööampsudega välja teenitud preemia – teekond unistuse täitmise poole saab alguse hakkamist täis ellusuhtumisest! Noorus on ainus aeg, kus lühikese ajaga on võimalik läbi käia väga eriilmelisi töökohti, alustades flaierite jagamisest ja lõpetades pitsade küpsetamisega. Töökogemuste paljusus näitab ka tulevastele tööandjatele, et olete algatusvõimeline ja saate igas olukorras suurepäraselt hakkama.

Oma kulutusi tuleb targalt juhtida
Kui tuluallikad on paigas, tuleb hakata oma väljaminekuid nutikalt jälgima ja planeerima. Kulude kontrollimisele aitab kaasa see, kui kõik kulutused on ühes kohas ja kergesti hoomatavad. Ärge unustage alla laadida panga mobiiliäppi, et kontolt maha minevad summad teavituste abil pidevalt silme all oleksid. Nii avastate ka need regulaarsed väljaminekud, nagu näiteks Spotify või Netflixi maksed, mis varem justkui nähtamatult kontolt kadusid.

Planeerimiseks kasutage Excelit, nutikaid mobiiliäppe, näiteks Emmat või SEB Rahapäevikut, et vähendada emotsioonidest kantud oste. Nii saab kuu alguses eri kategooriatele (toit, sportimine, meelelahutus jne) piirangud kehtestada ja aktiivselt nendega seotud kulusid jälgida. Jooksvalt saate väikeseid rahalisi võite koguda, kui taotlete endale ISIC kaardi ja otsite enne igat ostlemist välja kaupmehed, kes ISIC-u omanikele sooduspakkumisi annavad.

Unistuseni jõudmiseks on hea viis ka säästukonto avamine, et pidevalt selleks raha kõrvale panna. Tehke otsekorraldus või kandke iga kuu alguses käsitsi (kuid ärge seda kindlasti unustage) kindel summa säästukontole. Pole oluline, kas selleks on 5, 10 või 25 eurot – algus on tehtud! Tähtis on, et tekiks harjumus mitte kogu raha viimase sendini ära kulutada. Siin võib abiks olla ka SEB Digikassa. ■

Noored näitavad täiskasvanutele säästmisel eeskuju

Uus põlvkond leiab aina enam võimalusi, kuidas oma aega, raha ja võimeid maksimeerida ning ületarbimise vältimisega loodust säästa. Seejuures ei lase nad ennast tagasi hoida harjumustel ega avalikul arvamusel. Siin on mõned trendid, mis noorte hakkajate pealt silma paistavad. ›

Kodune toit on hinnas
Suurimaks igapäevaseks raharöövliks on väljas söömine ja see kehtib ka lõunasöökide kohta. Parim toit on noorte sõnul ikka enda tehtud ja kui hästi planeerida, siis saab tänu kaasa võetud toidule säästa kümneid eurosid kuus.

Kuuma jooki kohvikust ei osta
Päris suureks kuluallikaks osutub tihtipeale kohvi või tee ostmine. USAs tehtud uuringu järgi kulutab keskmine ameeriklane kohvile rohkem kui 1000 dollarit aastas! Noorte sõnul pole aga mõtet kohvi teel tööle/kooli osta, vaid see tuleb kodus valmis teha ja termostassi valada. Lisaks sellele pakutakse paljudes toidukohtades ja bensiinijaamades kohvi ja kuuma vett soodsama hinnaga, kui kliendil on kaasas oma joogitops (või teepakk).

Tänu mugavatele veebi- ja mobiilirakendustele on noored oma finantsasjadega kursis.

Auto asemel jalgratas
Järjest vähem noori igatseb oma autot, sest selle ülalpidamisele kuluva rahaga saab teha palju muud lahedat. Auto ei ole enam staatuse sümbol, pigem on seda tänapäeval jalgratas. Noorte hinnangul ongi mõistlik sõita auto asemel jalgrattaga, sest see on ühtaegu keskkonnateadlik ning lahe. Ja palju soodsam ka.

Kultuuri nauditakse tasuta
Kultuuri nautimine ei pea tähendama alati, et tuleb soetada kallis teatri-, kontserdi- või kinopilet. Uus põlvkond kasutab ära muuseumide ja galeriide noorte soodustust või avatud uste päevi. Samamoodi võetakse aina enam osa külade ja linnaosade päevadest, kus saab tasuta nautida lauljate, tantsijate ja teiste artistide esinemist. Ideid toredate ettevõtmiste kohta jagavad noored omavahel sotsiaalmeedias.

Elustiil „ostan, kasutan ja annan edasi“
Sama äge kui jalgrattaga sõitmine on teise ringi asjade ostmine. Vähem tarbida on popp ja seega uurivad noored meelsasti nii Eesti kui välismaiseid internetilehekülgi, kus pakutakse kõike vajalikku. Palju toimitakse ka põhimõttel, et „ostan, kasutan ja müün/annan edasi. See kehtib nii rõivaste kui ka näiteks raamatute puhul.

Loodus on parim koht sportimiseks
Noored katkestavad suviti spordiklubi lepingu ja treenivad väljas, näiteks mõne pargi treeningseadmetel või jooksuradadel. Samuti kasutavad nad jõusaalide ja klubide avatud uste päevi, mil saab tasuta trenni teha.

Kulutused on kontrolli all
Tänu mugavatele veebi- ja mobiilirakendustele on noored oma finantsasjadega kursis. Nii kaovad kulutuste hulgast harjumuslikud otsekorralduslikud tellimused või teenused, mida enam ei kasutata. Lisaks on nii võimalik arvutada, kui palju on läinud raha ühele või teisele kulugrupile, näiteks transpordile, toidule, lõbustustele, riietele, spordile või muudele hobidele, ja läbi mõelda, kas need on põhjendatud või on nende pealt võimalik kokku hoida.

Lihtne viis kulusid kontrollida ja säästukohti leida on SEB Rahapäevik.

Kasutavad ära kõiki võimalusi
Noored teevad ostma minnes enne kodust lahkumist ära kodutöö, et välja selgitada kohad, kus saab sooduspakkumisi. Veelgi enam võimaldab väikseid rahalisi võite koguda ISIC kaart, millel on üle Eesti sadu kaupmehi, kes teevad noortele meeleldi hinnaalandust. ■

Mida on oluline teada enne esimese laenu võtmist?

Kõigepealt on hea läbi mõelda, milleks ja kui palju laenu vaja on ja kas selle võtmine on üldse otstarbekas. Millised võimalused on noortel laenu saada ja mida tähendab laenamisega kaasnev vastutus, selgitab SEB Panga äriarenduse divisjoni müügijuht Evelin Tammearu.

Laenuvõtmise otstarbekust vaadatakse selle järgi, kas laenuna ostetavat asja saab kasutada pikema perioodi jooksul, kui kestab laenu tagasimakse. Kui vastus on ei, siis tasuks laenuvõtmisest siiski loobuda ja hakata pigem vajaliku asja ostmiseks raha koguma.

Laenu võtmisel kehtib kuldne vanasõna „Üheksa korda mõõda, üks kord lõika".

Kui otsustate laenu võtta, siis tasuks enda jaoks selgeks teha:

- Milline laenutoode on kõige sobilikum? See sõltub näiteks tagatiste olemasolust ning sellest, mille jaoks soovitakse laenu kasutada.
- Millised on laenuvõtjale kehtestatud tingimused? Kui suur peab olema sissetulek; kas on piiranguid tööstaaži osas ehk mitu kuud peab sissetulek olema arvele laekunud jne. Üldjuhul peab taotleja laenu saamiseks olema täisealine (vähemalt 18aastane) ning tal peab olema regulaarne tõestatud sissetulek palga, üüritulu või näiteks ettevõtlusest saadava tulu näol, mis peab olema laekunud arvele vähemat viimased kuus kuud. Lisaks on laenuandjad enamasti kehtestanud minimaalse sissetuleku summa, mis on näiteks SEB kodulaenu võtmisel 2017. aasta sügisel minimaalselt 600 eurot kuus, väikelaenu puhul 350 eurot ning õppelaenul võib see nõue üldse puududa.
- Millised on laenutingimused? Milline on võimalik laenusumma; kui suur on intressimäär; kuidas toimub laenu tagasimaksmine; millised tasud kaasnevad laenu võtmisega; kas ja kui suur on vajalik omafinantseering jne.

Kindlasti tasub tutvuda laenuandjate kodulehega, kust leiab esmase info. Lisaks tasub enne esimese laenu võtmist käia nõustamisel, et kõik läbi arutada, sest nõuded ja tingimused erinevad vastavalt laenuandjale ning -tootele. Selleks et laenuandjate pakkumisi võrreldes mõista, milline on soodsaim, tasub tähelepanu pöörata krediidi kulukuse määrale. Seda väljendatakse aastase protsendina ning mida madalam see on, seda soodsam on laen. Krediidi kulukuse määr näitab laenu kasutamisest tulenevat kogukulu ehk intressi, laenulepingu sõlmimise tasu ja muid võimalikke tasusid. ›

› **Kui suur võiks olla esmane sissemaks ning igakuine tagasimakse?**
Esmase sissemakse kogumine oma sissetulekutest on hea samm, et vaadata, kuidas hakkab välja nägema igakuise uue kohustuse täitmine. Näiteks kodulaenudel algab omaosaluse nõue üldjuhul 20%st ning KredExi käendust kasutades võib see olla ka väiksem, alates 10%s. Omaosalus võib olla rahaline, aga selle võib asendada ka lisatagatisega.

Omaosaluseks vajalikku summat tasuks koguma hakata juba varakult. Selleks võiks igakuiselt kõrvale panna orienteeruvalt sama suur summa, nagu hakkab olema laenukohustuse igakuine makse – selle saab välja arvutada laenuandjate koduleheküljel oleva laenukalkulaatori abil. See annab aimu, kuidas sellises suurusjärgus laenumakse mõjutab igapäevast ja -kuist rahalist toimetulekut.

Laenu võtmine ei tohiks laenuvõtja elukvaliteeti halvemaks muuta. Soovituslikult võiksid laenuvõtja igakuised finantskohustused jääda alla 30–40% regulaarsest sissetulekust, sest laenumaksete tasumisest üle jäävast rahast peab piisama muude eluks vajalike kulude katmiseks, näiteks toidu ja riiete ostmiseks, transpordikuludeks ning eluasemega seotud kuludeks.

Laenu võttes mõelge hoolikalt kõik riskid läbi
Kui laenuperiood kestab aastaid või lausa aastakümneid, siis võivad selle aja jooksul tekkida ootamatud majanduslikud raskused või planeerimata väljaminekud. Sellele, kuidas majanduslikult keerulises olukorras igapäevakulude tasumise ning laenude tagasimaksmisega toime tulla, tasuks mõelda juba laenu võtmisel. Näiteks saab laenu kindlustada, et tagada laenumaksete tasumine ka tööst ilmajäämise või haiguse korral.

Esmase sissemakse kogumine oma sissetulekutest on hea samm, et vaadata, kuidas hakkab välja nägema igakuise uue kohustuse täitmine.

Samuti tasuks juba laenu võttes mõelda sellise rahatagavara kogumisele, mida saaks sissetulekute olulisel vähenemisel või kulude suurenemisel kasutada. Selleks et teada, kui suurt tagavara on vaja, tehke kindlaks oma igakuised hädavajalikud kulud ehk need kulud, ilma milleta pole võimalik toime tulla. Kolme kuu hädavajalike kulude summa ongi minimaalne rahatagavara, mille peaksite mustadeks päevadeks kõrvale panema.

Kui juhtubki, et laenuvõtjal ei ole võimalik ühel hetkel enam kokkulepitud tingimustel laenu tagasi maksta, tuleb kohe pöörduda laenuandja poole, et leida parim lahendus selles olukorras.

Laenu võtmisel kehtib kuldne vanasõna „Üheksa korda mõõda, üks kord lõika“. Kindlasti võib laen olla hea väljapääs, kui soovitakse omaette elama asuda, kuid enne tuleks läbi mõelda ka kõige mustem stsenaarium ning arutada seda oma ala ekspertidega, kes oskavad anda kuldaväärt nõu. ■

Tutvuge teenuse tingimustega lehel www.seb.ee ja vajaduse korral pidage nõu asjatundjaga.

Väikelaenu krediidi kulukuse määr on 16,07% aastas järgmistel näidistingimustel:

- laenusumma 5000 eurot, mis makstakse välja lepingu sõlmimisel;
- fikseeritud intressimäär

14% aastas laenujäägilt;
• tagastamine viie aasta jooksul 60 igakuise annuiteetmaksena;
• lepingu sõlmimise tasu 75 eurot, mis makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.
Kliendi makstav tagasimaksete summa 7010,55 eurot ja kogusumma 7103,55 eurot.

Kodulaenu krediidi kulukuse esialgne määr on 2,5% aastas järgmistel näidistingimustel:
• laenusumma 40 000 eurot, makstakse välja lepingu sõlmimisel;
• intressimäär 2,35% aastas laenujäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 2,35%; seisuga 16.08.2018 oli kuue kuu euribor –0,2660% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine 30 aasta jooksul 360 igakuise annuiteetmaksena, mis esimesel kuuel kuul on 155,67 eurot;
• lepingu sõlmimise tasu 400 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.
Kliendi makstav kogusumma on 56 544,51 eurot.

Laenu tagatiseks tuleb seada hüpoteek kinnisvarale ja kinnisvara tuleb kindlustada. Tagatise seadmise ja kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud. Kodulaenu pakub AS SEB Pank.

KredExi käendusega kodulaenu krediidi kulukuse esialgne määr on 2,53% aastas järgmistel näidistingimustel:
• laenusumma 40 000 eurot, makstakse välja lepingu sõlmimisel;
• intressimäär 2,35% aastas laenujäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 2,35%; seisuga 16.08.2018 oli kuue kuu euribor –0,2660% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine 30 aasta jooksul 360 igakuise annuiteetmaksena, mis esimesel kuuel kuul on 155,67 eurot;
• lepingu sõlmimise tasu 400 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel;
• KredExi tagatistasu 120 eurot, makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.
Kliendi makstav kogusumma on 56 664,51 eurot.

Laenu tagatiseks tuleb sõlmida KredExi käendus ja seada hüpoteek kinnisvarale, kinnisvara tuleb kindlustada. Tagatise seadmise ja kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud. Kodulaenu pakub AS SEB Pank.

Hüpoteeklaenu krediidi kulukuse esialgne määr on 5,06% aastas järgmistel näidistingimustel:
• laenusumma 10 000 eurot, mis makstakse välja lepingu sõlmimisel;
• intressimäär 4,5% aastas laenujäägilt (intressimäär koosneb kuue kuu euriborist ja marginaalist 4,5%; 3. märtsil 2017 oli kuue kuu euribor –0,237% (euribori negatiivne väärtus arvestatakse intressi arvutamisel võrdseks nulliga); lepingus fikseeritud euribor võib muutuda iga kuue kuu järel, marginaal on fikseeritud lepingu lõpuni);
• tagastamine kümne aasta jooksul 120 igakuise annuiteetmaksena;
• lepingu sõlmimise tasu 150 eurot, mis makstakse lepingu sõlmimisel;
• arvelduskonto kuutasu 0,30 eurot.
Kliendi makstav tagasimaksete summa 12 476,88 eurot ja kogusumma 12 662,88 eurot.

Laenu tagatiseks tuleb seada hüpoteek kinnisvarale ja kinnisvara tuleb kindlustada. Tagatise seadmise ja kindlustamise kulusid ei ole kulukuse määras arvesse võetud.

Mida teha vahetult enne pensionile jäämist?

Vaatamata sellele et riikliku pensioni saabumise aeg lükkub aina edasi, on Eesti elanikel endiselt üsna head šansid nautida pensionäri staatust umbes 20 aasta jooksul. Samas on asi nautimisest kaugel, kui inimene ei jõua oma pensioniks ette valmistuda ja jääb lootma ainult riiklikule pensionile, mis sõltuvalt aastast moodustab umbes 40% Eesti keskmisest palgast. Selleks et pensioniks mitte hätta jätta, annab neli soovitust SEB äriarendusjuht Peeter Schamardin.

1. Tunnistage, et ka teie olete kord pensionär

Eestis kuulab üsna sageli lauset „Ma ei ela oma pensionini". Reaalsus aga näitab, et valdav osa Eesti elanikkonnast mitte ainult ei jõua pensionini, vaid elab selles staatuses üsna pikalt. Nii näiteks ületab tänaste 30-aastate põlvkonna keskmine oodatav eluiga meestel 70 aastat ning naistel 80 aastat. Tunnustades fakti, et pensionipõlv ootab meist pea igaühte, saame hakata reaalselt selleks ette valmistuma. Mida varem, seda parem.

2. Alustage investeerimisega võimalikult vara

Investeerimises võib aastate arv vahel olla kaalukam teenimise argument kui investeeritud summa ise. Põhjus on

liitintress, mis on peamine investori tulu genereerija. Selle mõju seisneb selles, et aastate jooksul toodavad intressi nii investeeritud summad ise kui ka nende toodetud intressid. Rusikareegel on, et iga viis aastat, mille võrra kogumise algust edasi lükata, vähendab kogunenud summat umbes neljandiku võrra ja iga viis aastat, mille võrra varem alustada, suurendab seda umbes kolmandiku võrra. Seega on 30-aastane pensioniinvestor, kes paneb iga kuu kõrvale 100 eurot, pensioniikka jõudes kindlasti rikkam kui 45-aastane pensionikoguja, kes hakkab pensioniks koguma 200 eurot kuus.

3. Viige oma pensionifondid vähem riskantsetesse fondidesse
Lähenedes pensionieale viige oma pensionifondid vähem riskantsetesse fondidesse, et kogutud vara mitte kaotada. Kui olete umbes 60-aastane ja näete, et Eesti tööhõive on üsna heal tasemel, inflatsioon on kiire ning kinnisvaraturg on tõusutrendis (mis kõik viitab majanduskasvule), kaaluge oma pensionisäästude üleviimist konservatiivsematesse fondidesse, et säästetud raha mitte vahetult enne pensioni kaotada, sest igale majandustõusule järgneb loogiliselt langus. Kui teil on aga näiteks 7–10 aastat pensionini ja käes on sügav majanduskriis, võiks ikkagi kasutada aktiivsemaid (pigem aktsiaid sisaldavaid) fonde, et vahetult enne pensioni saada võimalikult rohkem kasu järjekordsest majandustõusust.

Arvestage, et mida kauem töötate ning mida hiljem võtate välja oma kogumispensioni, seda suurem on igakuine summa, mille saate.

4. Mõelge korralikult läbi kogutud raha väljavõtmise plaan
Selleks on mitu varianti. Kui jätkate pensionieas töötamist, koguge raha edasi, kasutage ära maksusoodustused ning suurendage oma säästude väärtust. Arvestage, et mida kauem töötate ning mida hiljem võtate välja oma kogumispensioni, seda suurem on igakuine summa, mille saate. Jälgige pensionisäästude väljavõtmisel oma maksuolukorda. Teatud juhtudel võivad väljamaksed II ja III samba kogumispensionist vähendada teie maksuvaba tulu summat. Küsige nõu pangast, registreerudes finantsnõustamisele. Kui teie II samba varade väärtus on alla 50-kordse rahvapensioni määra (2018. a umbes 9 700 eurot), uurige võimalusi fondipensioni või ühekordse väljamakse saamiseks. Pensionifondide osakud on pärandatavad ning üks võimalus on ka seda asjaolu arvestada. ■

SEB pensionifonde valitseb AS SEB Varahaldus. III pensionisamba kindlustustooteid pakub AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus. Enne investeerimi otsuse tegemist tutvuge Pensionikeskuse ja SEB kodulehel kindlustuslepingu tingimustega ning pensionifondi osakute avaliku pakkumise prospekti, lihtsustatud prospekti ja fondi kohta avaldatud muu teabega. Vajadusel pidage nõu AS-i SEB Pank või AS-i SEB Elu- ja Pensionikindlustus töötajaga. Investeering fondi on alati seotud riskidega, mis võivad teostudes ebasoodsalt mõjutada investeeringu väärtust või realiseeritavust, investori õigusi ja muid taolisi asjaolusid. Fondi eelmiste perioodide tootlus ega senine tegevuse ajalugu ei tähenda lubadust ega indikaatorit fondi järgmiste perioodide tootluse või tegevuse eesmärkide täitmise kohta. Maksusüsteemi reguleerivad õigusaktid võivad tulevikus muutuda. Maksustamine oleneb ka kliendiga seonduvatest asjaoludest, sealhulgas tema residentsusest.

Viis sammu, mis annavad tulevikus rahalise kindluse ka saja-aastasele

USA teadlaste tehtud uuring näitab, et praegused noored ja nende järglased võivad elada kauem kui sada aastat. Kuidas tagada nii pikaks eluks rahaline kindlus?*

1. Jälgige kulusid ja tulusid
Kui soovite oma rahalist eesmärki kindlalt saavutada, siis kirjutage see üles. Inimene, kes paneb enda eesmärgi kirja, saavutab selle 1,2–1,4 korda suurema tõenäosusega kui see, kes eesmärki üles ei kirjuta.**

SEB elektrooniline **Rahapäevik** on mugav keskkond, mis võimaldab teil tulusid ja kulusid iga kuu lihtsalt jälgida ning analüüsida.

2. Alustage säästmist väikestest summadest
Mõistlik on säästa vähemalt 10% sissetulekust, kuid seda määra saate võimalust mööda ka suurendada või vähendada. Säästmiseks mõeldud raha kandke eraldi **kogumishoiusele**, mis annab kõrvale pandud summast hea ülevaate. Kui teil tekib mõni ettenägematu kulutus, siis saate raha kogumishoiuselt kiiresti oma igapäevasele kontole tagasi kanda.

3. Kavandage väljaminekuid
Kas teate, kui suur on teie järgmiste kuude sissetulek ja mille peale see kulub? Kavandage suuremaid ja väiksemaid kulutusi pikemas perspektiivis, sest sel juhul harjute nägema oma tulevasi väljaminekuid. Loomulikult tekib mõnikord ka ootamatuid kulutusi, kuid selle tarbeks tasub koguda rahatagavara.

Mis tahes vanuse puhul oli parim aeg investeerimise alustamiseks kümme aastat tagasi, aga paremuselt teine aeg on praegu.

4. Alustage investeerimisega kohe
Pensioniaeg tundub olevat enamikule kauge tulevik. Alles pärast 50. eluaastat hakkavad inimesed põhjalikumalt kaaluma, kuidas seda eluperioodi finantseerida. Ometi on teada, et mis tahes vanuse puhul oli parim aeg investeerimise alustamiseks kümme aastat tagasi, aga paremuselt teine aeg on praegu. Seepärast hakake oma tulevikku kujundama kohe nüüd, mitte homme.

Kõige lihtsam on investeerimist alustada III samba kogumisest. Lisaks sellele, et loote paindlike sissemaksete abil rahatagavara, kannab riik teile igal aastal investeeringu pealt 20% tulumaksu tagasi.

5. Konsulteerige finantsnõustajaga
Kui tahate oma rahalised eesmärgid täpselt paika seada, siis on professionaalse finantsnõustajaga konsulteerimine hea idee. Kasulik oleks seda teha vähemalt kord aastas.

Finantsnõustaja aitab teil langetada teadlikke otsuseid, kui:
- soovite investeerida,
- vajate laenu või
- tahate sooritada muid tähtsamaid rahalisi tehinguid. ■

**Allikas: Broken Limits to Life Expectancy*

***Allikas: Neuroscience Explains Why You Need To Write Down Your Goals If You Actually Want To Achieve Them*

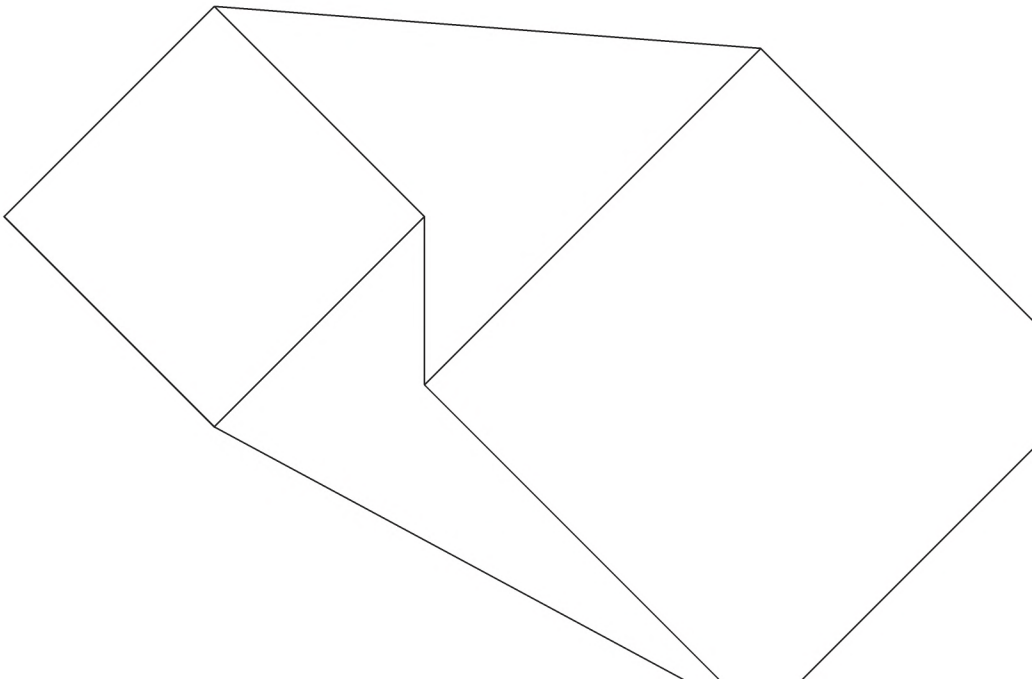

Põnev avastus: kuidas ajuimpulsid juhivad finantskäitumist

Investeerimine ja pensionikogumine tundub ebamugav teema, sest inimesed kardavad säästetud rahast ilma jääda. Teadlased, kes on uurinud raha kaotamisel ja leidmisel tekkivaid ajuimpulsse, on avastanud nii mõndagi, mis selgitab inimeste finantskäitumist.*

Keegi ei taha haiget saada
Mõte raha kaotamisest tundub ebameeldiv, vahel ka lausa valus. See on peamine põhjus, miks raha paigutamisest hoidutakse: investeerimisel on ju alati risk, et inimene ei saa soovitud tulu või isegi kaotab selle raha. Teadlaste sõnul reageerib aju raha kaotamisele samamoodi nagu füüsilisele valule ja piirkonnad, mis emma-kumma valu korral ajus aktiveeruvad, asuvad väga lähestikku.

Nii nagu aju reageerib valuliselt raha kaotusele või ka mõttele sellest, kaasneb raha leidmisega ajus naudingutunne. Ei ole vahet, kas leiate taskust rahakupüüri või laekuvad teie kontole aktsiapaigutuse dividendid ja pensioniinvesteeringute väljamaksed.

See asjaolu mõjutab inimest paljude finantsotsuste langetamisel, muu hulgas sunnib hirm valu ees edasi lükkama pensionikogumist. Nimelt kardab aju rahakaotust juba ette ning et seda valu vältida, jätamegi parem investeerimata.

Samas on ju teada, et säästupuhvri loomine ja pensioniks raha kõrvale panemine on igati mõistlik. Mida varem pensionikogumist alustate, seda kasulikum see on: pikema investeerimisperioodi jooksul kogute rohkem raha ja teie teenitavad intressid võivad olla suuremad.

Aga kuidas aidata ajul instinktiivsest rahakaotuse hirmust üle saada?

Raha leida on tore
Vaatame üht näidet, mis on kindlasti paljudele tuttav. Kas olete kunagi leidnud pool aastat kapis seisnud talvemantli taskust 50-eurose? Te ei mäleta, millal te selle sinna pistsite, aga rõõm on ju suur – see raha on kui maast leitud! Samalaadse rahulolu toovad

pensioniinvesteeringud: pensionile jäädes te justkui leiate selle raha, mille investeerisite tükk aega tagasi.

Ajuteadlastel on sellegi fenomeni kohta selgitus: nii nagu aju reageerib valuliselt raha kaotusele või ka mõttele sellest, kaasneb raha leidmisega ajus naudingutunne. Ei ole vahet, kas leiate taskust rahakupüüri või laekuvad teie kontole aktsiapaigutuse dividendid ja pensioniinvesteeringute väljamaksed.

Lihtsalt alustage
Selleks et kogeda niisugust pensioniraha n-ö leidmist, tuleb teil kogumisega alustada noorelt. Pensionikogumine toimub märkamatult, aga aastakümnete jooksul pidevalt investeerides saate kokku märkimisväärse summa. Kõige keerulisem on seejuures pensionikogumist alustada: aju tuletab ju teile meelde, et risk raha kaotada on olemas ja selle kogemine valus.

Siinkohal tasub teil aga mõelda sellele, et pensionikogumise strateegia võite valida oma riskitaluvuse ja vanuse järgi: mida noorem olete, seda kauem on teil aega pensionit koguda ja seda julgemalt võite investeerida, sest rahapaigutus on ajas hajutatud.

Strateegiat saate igal ajal muuta ja seda tulebki elu jooksul teha. Kõige tähtsam on langetada kogumisotsus võimalikult vara ja siis lihtsalt asjaga alustada, et teil oleks aastakümnete pärast raha, mida n-ö leida ja millest rõõmu tunda.

Alustage tuleviku kujundamist kohe
Ärge jääge lootma parema tuleviku peale, vaid hakake koguma kohe praegu. Pika aja jooksul investeerides kindlustate endale pensionieaks piisava sissetuleku.

Kogumise paremaks kavandamiseks saate kasutada SEB Panga lihtsat ja arusaadavat pensionikalkulaatorit, mis arvutab välja teie tulevase pensioni. ■

* Allikas: *Economic Insecurity Increases Physical Pain*

Seda teavet ei tohi tõlgendada investeerimisalase nõustamise, -soovituse ega muu investeerimisteenuse või pakkumisena. Enne investeerimisotsuse tegemist tutvuge fondi prospekti ja muu fondi kohta avaldatud infoga Pensionikeskuse kodulehel või SEB toodete osas SEB kodulehel. Vajadusel konsulteerige asjatundjaga.

Investeering fondi on alati seotud mitmesuguste riskidega, mis võivad teostudes ebasoodsalt mõjutada investeeringu väärtust või realiseeritavust, investorite õigusi ja muid taolisi asjaolusid. Fondi eelmiste perioodide tootlus ega senine tegevuse ajalugu ei tähenda lubadust ega indikaatorit fondi järgmiste perioodide tootluse või tegevuse eesmärkide täitmise kohta.

3 põhjust, miks noor peaks elukindlustusele mõtlema

On levinud eksiarvamus, et elukindlustus on mõeldud vaid inimestele, kellel on lapsed. Vaatleme kolme põhjust, miks peaksid ka noored, kellel veel lapsi ei ole, mõtlema elukindlustuse peale.

Teil on finantskohustused
Paljud noored võtavad õpinguteks õppelaenu ning 30. eluaastates hakatakse kaaluma ka kodulaenu või liisingu soetamist. Kui laenuvõtjaga peaks midagi juhtuma, siis soovib pank ikkagi laenu tagasi ning kõik finantskohustused jäävad kas käendaja, kaastaotleja või pärija õlgadele, kelleks on enamasti mõni pereliige. Ilmselt ei soovi keegi enda maksmata jäänud laenu lähedaste kanda jätta.

Teie olete noor ja terve
Vanus ja tervis on kaks peamist tegurit, mis mõjutavad elukindlustuse hinda. Mida noorem ja tervem olete, seda odavam on kindlustust sõlmida – elukindlustust saab sõlmida mitmeks aastaks ette, arvestades näiteks finantskohustuste kestust. Keskmiselt sõlmitakse elukindlustus 10 aastaks. Näiteks erineb kuumakse ligi kaks korda, kui aktiivse eluviisiga kontoritööline teeb elukindlustuse 30-aastaselt või 40-aastaselt:

Arvutage SEB lehel kindlustuskalkulaatoriga, milline oleks teile sobiva elukindlustuse hind.

Mida noorem ja tervem olete, seda odavam on kindlustust sõlmida.

Õnnetusejärgne ravi on kulukas.Kuna olete noor ja teil on pikk elu ees, siis on väga oluline pärast võimalikku õnnetust saada kiiresti kvaliteetset (arsti) abi. Kiire ja tõhus abi võib aga olla üsna kulukas. Kui elukindlustusega sõlmida ka õnnetusjuhtumi kindlustuskaitsed, siis kindlustus maksab õnnetusjärgse hüvitise, millega saab tasuda arsti visiidi eest või soetada liikumiseks või füsioteraapiaks vajalikud abivahendid.

Lugege järgmisest artiklist, kui kallis elu kindlustamine tegelikult on ja millised tegurid hinna kujunemisel olulist rolli mängivad.

Vanus	30	40
Elukindlustuskaitse summa	35 000	35 000
Lepingu pikkus	10 aastat	10 aastat
Kuumakse	10 eurot	19 eurot

Kui palju maksab elu kindlustamine?

Ligi 40 protsenti Eesti elanikest väidab, et elukindlustus on liiga kallis, et seda endale lubada. Kui kallis on elu kindlustamine tegelikult ja millised tegurid hinna kujunemisel rolli mängivad, selgitab SEB Elu- ja Pensionikindlustuse äriarendusjuht Raili Reial.

Hind sõltub vanusest ja kindlustussummast

SEB Elu- ja Pensionikindlustuse äriarendusjuhi Raili Reiali sõnul sõltub elukindlustuskaitse hind tänapäeval enamasti vaid vanusest ja kindlustussummast. Inimese tervislik seisund võib kindlustusmakse juures rolli mängida, kuid enamikul juhtudel mitte. Õnnetusjuhtumi kaitsete hind ei sõltu vanusest, vaid pigem sellest, kui riskantses keskkonnas inimene tegutseb, näiteks kus ta töötab ja millega oma vaba aega sisustab. Mida riskantsem on töö või hobi, seda kallimaks võib õnnetusjuhtumi kaitse hind inimesele kujuneda.

„Eestis on tavapärase praktika kohaselt õnnetusjuhtumi kaitsetel 2–3 hinnaklassi. Kõige soodsam on hind neile, kes tegelevad näiteks tavalise metsajooksuga, töötavad õpetajana, arstina või

kontoris. Teises hinnaklassis võib leida neid, kes harrastavad näiteks mõnda pallimängu. Igasugune kontaktspordiala on riskantne ja traumasid esineb rohkem. Ametitest on riskantsemad kindlasti need, mis on seotud füüsilise tööga või siis tööga, mida tehakse ohtlikumas keskkonnas (ehitus, liiklus, tööstus ja tehased). Täiesti eraldi toimub n-ö kolmanda grupi hinnastamine, kus detailid võivad olla väga erinevad. Siia gruppi liigituvad äärmuslikud spordialad ja ametid, näiteks motosport või lennundus," selgitab Reial.

Loomulikult on kindlustusmakse suurus otseselt seotud kindlustussumma suurusega: mida suurema summa peale elu kindlustatakse, seda suurem on ka kindlustusmakse. Soovituslik kindlustussumma võiks katta vähemalt ühe aasta sissetuleku. Lisaks tasub arvesse võtta panust pere eelarvesse ning ülalpeetavate arvu ja laene.

Elukindlustus maksab kinopileti hinna
Ligi 60 protsendil elanikkonnast on kodukindlustus. Elukindlustust omab poole vähem inimesi. Sealjuures on uuringute järgi Eesti inimestele elus kõige olulisemad pere, lähedased, lapsed ja tervis. Peamiseks põhjuseks, miks elukindlustust ei sõlmita, tuuakse selle kallis hind.

Mõtiskledes elu väärtuste üle, lisab Reial: „Kui me võrdleme elukindlustuse hinda kodu- või liikluskindlustusega, siis kuumakse jääb üsna samasse hinnaklassi. Kaskokindlustus on koguni mitu korda elukindlustusest kallim. Mina näiteks maksan oma liikluskindlustuse eest sama palju kui elukindlustuse eest. Samas on minu elu ju palju väärtuslikum."

Näiteks 30-aastasele, kes soovib kindlustada oma elu 30 000 eurole, maksab elukindlustus vähem kui 10 eurot kuus. Arvestades seda, kui kallis on meie tavapärane ostukorv või kinopilet, ei ole 10 eurot kuus kõrge hind, et suurendada oma lähedaste ja enda turvatunnet.

SEB-s jääb kindlustusmakse aastateks samaks
Elukindlustuse lepingu sõlmimisel on oluline tähele panna, kas kindlustusmakse jääb kogu lepingu perioodiks samaks või kasvab igal aastal koos vanusega.

„SEB elukindlustuslahenduse puhul jääb inimesele terveks kindlustusperioodiks see kuumakse, mis tal lepingu alguses oli. Ehk kui 30-aastane teeb 10 aastaks elukindlustuse ja maksab selle eest 9 eurot, siis järgnevad 10 aastat maksabki ta kindlustuse eest sama summat. Meie kliendid sõlmivad elukindlustuslepingu keskmiselt 10 aastaks, aga võib ka pikemalt või lühemalt vastavalt sellele, kui kaua on vaja maksta laenu- või liisingukohustusi või millal lapsed on täiskasvanuks saanud," ütleb Reial.

Kindlustuskalkulaator arvutab personaalse hinna
SEB kindlustuskalkulaator võimaldab saada personaalse elukindlustuse pakkumise. Rakendus võtab arvesse vanust, sissetulekut ja rahalisi kohustusi ning selle järgi arvutab kasutajale kindlustuslahenduste valiku ja soovituslikud kindlustussummad ning kindlustuse kuumakse. ■

Elukindlustust pakub AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus. Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega www.seb.ee ja vajaduse korral pidage nõu AS-i SEB Pank või AS-i SEB Elu- ja Pensionikindlustus töötajaga.

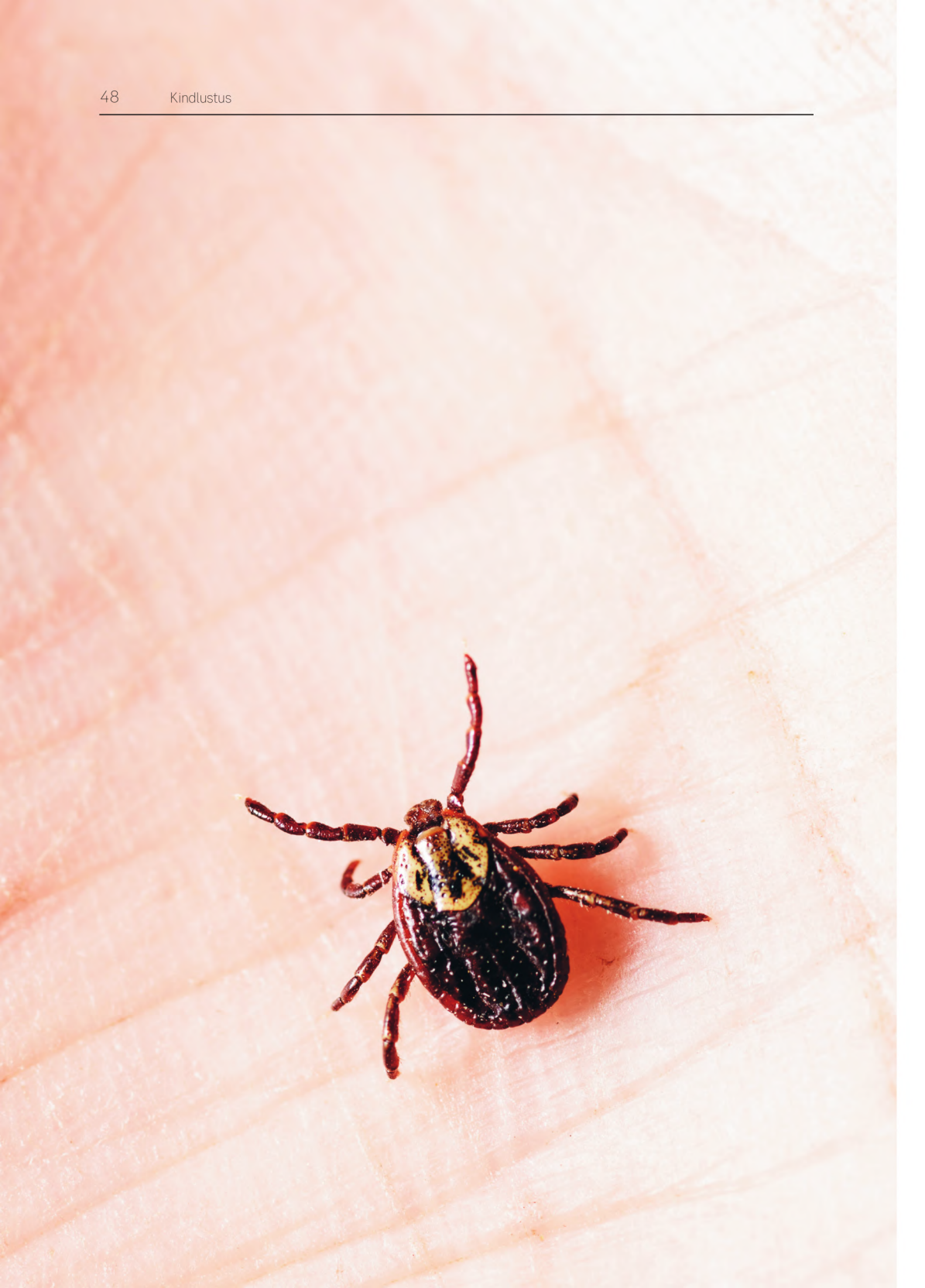

Kas kindlustus hüvitab puugihaiguste ravi kulud?

Eesti looduse kõige hirmuäratavamaks elukaks peavad paljud puuki. Ja õigusega, sest mõlemad siin levinud puugihaigused – puukentsefaliit ja -borrelioos – on tõsised tõved, mis õigeaegse ravita võivad inimese halvimal juhul lausa invaliidistada.

Puukentsefaliidi vastu on võimalik vaktsineerida ja seda soovitataksegi inimestele, kes liiguvad palju looduses. Haiguse peiteaeg kestab üks-kaks nädalat ning tõve esimesteks sümptomiteks on palavik koos pea- ja lihasevaluga. Paraku avaldub igal kolmandal haigestunul umbes ühe nädala pärast puukentsefaliidi teine faas: tekib väga kõrge palavik ning ilmnevad kesknärvisüsteemi häired ja ajupõletiku tunnused.

Levinud on arvamus, et puugid elavad vaid metsas ja võsastikus. Tegelikult võite puugi saada Eestis mistahes haljasalalt.

Puukborrelioos ehk Lyme'i tõbi on teine tõsine puugihaigus. Borrelioosi vastu ei vaktsineerita. Selle salakavala tõve puhul on ravi õnnestumise võtmeküsimus, kui vara see ära tuntakse. Puukborrelioosi iseloomulikud sümptomid on palavik, peavalu, üldine nõrkus, pearinglus, liigese- ja lihasevalu ning kaalulangus. Haiguse peamiseks tunnuseks on hammustuse kohale tekkiv punetav laik, mis on keskmiselt 5 cm läbimõõduga.

Ravimata jäänud borrelioos võib põhjustada kroonilist haiguskulgu: närvisüsteemi-, südame- või liigesekahjustusi. Puukborrelioosi registreeritakse aasta läbi ehk ka siis, kui puugid ise talveund magavad.

Haigestumiseks piisab pargis jalutamisest

Levinud on arvamus, et puugid elavad vaid metsas ja võsastikus. Tegelikult võite puugi saada Eestis mistahes haljasalalt. Puugihaiguste riskirühma kuuluvad inimesed, kes viibivad puugiohtlikes piirkondades ning käivad metsas seenel ja marjul, aga ka metsatöölised, kaitseväelased, piirivalvurid ja jahimehed. Puugid aktiveeruvad kevadel siis, kui temperatuur on üle viie plusskraadi, ja nad toimetavad ringi kuni sügiseste külmadeni.

Kindlustus katab nii ravikulud kui ka töövõimetusperioodil vähenenud sissetuleku

Puugihaiguse puhul on üsna tavaline, et (taastus-)ravi ja sellega kaasnev töövõimetus kestab mitu kuud. Seetõttu ›

› tasub mõelda, kuidas teie sel perioodil majanduslikult toime tuleksite.

Kindlustus käsitab nii puukentsefaliiti kui ka -borrelioosi õnnetusjuhtumina. Kindlustusseltsis võite sõlmida elukindlustuslepingu koos eri kindlustuskaitsetega, et katta kulutusi, mis on seotud ravimite, füsioteraapia või muu taastusraviga, aga ka töövõimetusperioodil vähenenud sissetulekuga.

Näiteks kui olete valinud õnnetusjuhtumi päevarahade kaitse ja peate puugihaiguse tõttu olema töölt eemal, siis maksab kindlustusselts hüvitist töövõimetuslehel oldud päevade eest. Kui aga haigus on tekitanud raske ja püsiva tervisekahjustuse ning te olete valinud invaliidsuskaitse, siis maksab kindlustusselts hüvitist, mis oleneb funktsiooni kahjustuse suurusest.

Lepingut sõlmides tutvuge põhjalikult kindlustustingimustega, kuna iga kindlustusselts võib käsitada puugihaigusi erinevalt. Tasub meeles pidada, et kindlustusselts hüvitab üksnes lepingus kirjas olevaid juhtumeid ja teeb seda lepingus määratud summa ulatuses.

Vaevalt et keegi tahab suvel looduses liikumist vältida, seega olge ettevaatlik. Kui viibite palju looduses, siis valige kindlustusleping, mis katab ka puugihaigused.

Kasutades SEB **kindlustuskalkulaatorit**, saate personaalse elukindlustuse pakkumise. ■

Elukindlustust pakub AS SEB Elu- ja Pensionikindlustus. Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega www.seb.ee ja vajaduse korral pidage nõu AS-i SEB Pank või AS-i SEB Elu- ja Pensionikindlustus töötajaga.

SEB

Elades juhtub

Nüüd on teie perele vajaliku elukindlustuse leidmine lihtne

seb.ee/elukindlustus

Kindlustusandja on SEB Elu- ja Pensionikindlustus. Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega seb.ee ja vajadusel registreeruge nõustamisele.

Kas ettevõtjana saab tegutseda ka ilma ettevõtet registreerimata?

Paljudel inimestel on võimalik palgatöö kõrvalt või kodus lapsepuhkusel olles lisatööd teha. Selle eest tasu saamiseks on mitu varianti, näiteks honorar, projektitasu või tööleping. Sellistel juhtudel maksab riigimaksud see, kellele tööd tehakse. Aga ehk oleks mõttekam hakata teenust-kaupa müüma oma ettevõtte alt? Selgitusi jagab Mamareti OÜ raamatupidaja Kairi Kiss.

Ühest küljest on oma ettevõtte registreerimine lisakohustuse võtmine – tuleb hakata jälgima makse ning tegeleda elementaarse raamatupidamisega. Enamasti ei ole ju mõtet alguses kohe raamatupidajat palgata, kui on vaja teha vaid mõni arve kuus ning käibemaksukohustuslaseks saamiseni on veel pikk tee käia. Seda enam, kui enamik kliente on eraisikud ja erilisi kulutusi ei teki.

Teisalt laiendab osaühingu loomine tunduvalt inimeste töötegemise võimalusi, sest üha rohkem on neid ettevõtteid, kes ei soovi tegeleda palga maksmisega üksikutele inimestele väljastpoolt ettevõtet lühiajaliste projektide raames. Eestis on tööandjal kohustus hoolitseda selle eest, et inimeste tasu pealt oleksid makstud kõik ettenähtud maksud, olgu siis tegemist rendi-, töölepingu- või võlaõigusleppe alusel makstava tasuga. Palju lihtsam on maksta teenuse või toote eest arve alusel, kus summa on enne kokku lepitud, kui hakata koostama ja sõlmima iga töö kohta omaette lepingut.

Niisiis peab osaühingu asutaja ja omanik hakkama honorari saamise asemel esitama arveid ning saab edaspidi sissetulekute arvelt katta näiteks oma kontori- ja sõidukulud, mis tekivad seoses ettevõtlustegevusega. Selleks on aga vaja mõista raamatupidamise lihtsamaid põhimõtteid: kui eelmisel kuul tekkisid kulud (nt sai ostetud uus mobiiltelefon või kasutatud internetiteenuseid), aga arve nende kohta väljastati järgmise kuu alguses, siis raamatupidamises peavad kulud olema ikkagi näidatud selles kuus, kus need tekkisid.

Ettevõtet saab luua kas e-äriregistri ettevõtjaportaalis või notari juures. Mugavaim ja kiireim viis on seda teha e-äriregistri ettevõtjaportaali kaudu arvuti tagant tõusmata. Sellesse keskkonda saab siseneda ID-kaardi või mobiid ID-d kasutades. Äriühingu registreerimisel tuleb sisestada asutajate ning loodava äriühingu andmed ning kujundada tüüppõhikiri, seejärel tasuda riigilõiv 190 eurot ja teha soovi korral osakapitali sissemakse. OÜ on võimalik asutada ka osakapitali sissemakseta. Notari abil ettevõtet luues valmistab tema ise kõik vajalikud dokumendid ette. ■

Ettevõtte müük. Kuidas see käib ja mida tuleb silmas pidada?

Ettevõtte müük on protsess, kus omanik müüb oma osalust potentsiaalsele investorile. Omanik võib ärist kas täielikult väljuda või omanikeringis jätkata, müües ettevõttest vaid teatud osa. Viimasel juhul on tavaliselt põhjuseks soov kaasata kapitali äri laiendamiseks, rakendada pikaaegse turuosalise strateegilist oskusteavet või hoopis tegeleda uute projektidega, milleks on vaja uue omaniku kapitali või ideid.

Ettevõtte müümine pole lihtne ega ka kiire. Seetõttu tuleb müügiks planeerida nii aega kui ka muid ressursse. Teemat avab PwC äritehingute nõustamise juhtivkonsultant Allar Karu.

Lühidalt ettevõtte müügiprotsessist
Müügitsükkel on ajamahukas (kestes enamasti vähemalt pool aastat) ja sisaldab mitut etappi. Esiteks on vaja selgeks mõelda müügi eesmärk, mille põhjal saab valida sobivaid investoreid.

Investor võib protsessi siseneda kahel moel:
• Ühel juhul on huvi tärganud investoril endal ja ta läheneb olemasolevatele omanikele potentsiaalse tehingu ideega ise.

• Teisel juhul loob esmase kontakti müüdava ettevõtte omanik. Sel juhul koostatakse huvitatud investoritele tutvustusmaterjal, milles esitletakse müüdavat ettevõtet ja võimalikku tehingut.

Enamasti on kasulik, kui on olemas mitu ostuhuvilist. Vastasel juhul on keeruline tuvastada, kas müüdava ettevõtte eest saaks küsida kõrgemat hinda, isegi kui sobiv investor on juba leitud. Kui puudub investoritevaheline konkurents, siis võib juhtuda ka see, et müüja ei saa protsessi juhtida ja müügiaeg kujuneb soovimatult pikaks. Samas on ühe võimaliku ostjaga müügil omad plussid: kui protsessis ei ole tõrkeid ja osalised on teineteise suhtes mõistvad, siis kulgeb müük suhteliselt kiiresti ja lõpeb soovitud tulemiga.

Müügiprotsessi ette valmistades tuleb omanikul koostada konfidentsiaalsusleping (*non-disclosure agreement* ehk NDA) ja – mis kõige olulisem – määrata ettevõtte väärtus. See, kas omanik jõuab investoriga väärtuses kokkuleppele, määrab protsessi hilisemates faasides tehingu realiseerumise.

Ostuhuvilistega sõlmib omanik konfidentsiaalsuslepingu, mille järel ta saab tutvustada müüdava ettevõtte äritege-

vust, kartmata tundliku info levimist. Kui investorid on ostust endiselt huvitatud, siis hindab omanik mittesiduvaid pakkumisi ja võtab sobiva pakkumise vastu.

Seejärel liigutakse valitud investoriga tehingu järgmisesse faasi, kus valmistatakse ette osakute ostu-müügi leping (*sale and purchase agreement* ehk SPA). Ostja teeb müüdavale ettevõttele äritegevuse analüüsi (*due diligence*), mis kätkeb üldjuhul nii õigus-, maksu- kui ka finantsanalüüsi. Äritegevuse analüüsi puhul peab omanik mõtlema, kuivõrd läbipaistvaks ta ettevõtte ostja ees teeb. Siinjuures tuleks silmas pidada, et mida avatum on omanik, seda suurema tõenäosusega tehing toimub.

Enamasti on kasulik, kui on olemas mitu ostuhuvilist. Vastasel juhul on keeruline tuvastada, kas müüdava ettevõtte eest saaks küsida kõrgemat hinda, isegi kui sobiv investor on juba leitud.

Tuginedes äritegevuse analüüsi avastustele, esitab investor siduva pakkumise. Osalised räägivad selle läbi ja kokkuleppele jõudes allkirjastavad ostu-müügilepingu. Tehingu lõpus „suletakse“ kontod: ettevõtte netovõla ja käibekapitali taset võrreldakse siduva pakkumise aegse tasemega ning selle alusel korrigeeritakse osakute eest makstavat hinda. Sellega lühidalt müügitsükkel piirdubki.

Ettevõtte müügi protsessi peaks juhtima pädev tehingunõustaja

Kuna müük on keerukas protsess, on mõistlik kaasata sellesse nõustaja. Tihtipeale kardab omanik nõustajaga seotud kalleid kulusid, kuid tehingu kontekstis on see kulu marginaalne, võimalik kasu aga mitu korda suurem. Pädev nõustaja koordineerib kogu müügi kulgu nii finants- kui ka õigusaspektides ning hoolitseb selle eest, et tehing tooks omanikule maksimaalse kasu.

Nõustaja tegeleb ettevõtete müügiga iga päev, seega oskab ta seda protsessi professionaalsel viisil juhtida ja riske maandada. Tänu laiale võrgustikule saab tehingunõustaja tuvastada sobivaid investoreid, oskab panna ettevõtte kohta kokku atraktiivse tutvustuse, aitab määrata ettevõtte väärtust, tõlgendada vastaspoole huve ning koostada lepinguid. Need tegevused on kogu protsessist vaid üks väike osa. Seega oleks omanikust üsna julge eeldada, et ta suudab kõik need küsimused parimal võimalikul viisil ise lahendada.

Hoidke ettevõte töös ja tuginege nõustajale

Kõige olulisem on hoolitseda selle eest, et müüdav firma jätkaks normaalset toimimist: ettevõtte juhid peavad valdava osa ajast olema seotud äri juhtimise, mitte müügiga. Samas peab omanik olema müügiprotsessi ajal valmis huvitatud osalistele enda äritegevust teatud piirini paljastama.

Ettevõttevälise professionaali kasutamine on äärmiselt tähtis, et müügiprotsessis toimuvat pidevalt teadvustada. Nõustaja kogemusele ja teadmistele toetudes saavutab omanik oma müügieesmärgi kindlamini. ■

Contract
Business Company
INVOICE

Tegutseva ettevõtte ostu või osanikuks hakkamise riskid ja võimalused

Tegutseva ettevõtte ostmise taga võivad olla mitmesugused motiivid: näiteks soov turuosa suurendada, uuele tegevusalale siseneda või konkurentsi vähendada. Ettevõtte ostmine võib anda võimaluse laieneda ja enda positsiooni konkurentidega võrreldes parandada.

Ülevõtmise käigus omandab ostja tihtipeale ka varasid, litsentse ja inimressurssi, mis on talle strateegiliselt olulised.

Tegutsev ettevõte on end sisse töötanud ja tal on üldjuhul kindel klientuur, ärisuhted tarnijatega ning kaubamärk, mida kliendid teavad ja usaldavad. Sellegipoolest kaasnevad ostuga riskid. Suurimaks riskiks on üldjuhul ostetava ettevõtte väärtuse ülehindamine, mille tagajärjel tasub ostja ettevõtte eest rohkem, kui see väärt on. Samuti on oht, et ostetav firma integreeritakse ebaefektiivselt, mistõttu võivad olulised töötajad ja osa klientuurist lahkuda.

Õiglase hinna määramisel ja ühineva ettevõtte integreerimisel soovitame kasutada professionaalse nõustaja abi, et maandada võimalikke riske ning maksimeerida tehingust saadavat kasu. Teemat avab PwC äritehingute nõustamise juhtivkonsultant Raul Ruubel.

Miks osta osalus tegutsevas ettevõttes?

- Kaubamärgi ja sellega seonduva kliendibaasi omandamine

Tegutseval ettevõttel võib olla tarbijate seas tuntud kaubamärk ja juba välja kujunenud kliendibaas. Peaaegu kõigil tarbijatel on eelistused: näiteks eelistatakse kodumaist toodangut, usaldusväärset ja pika ajalooga ettevõtet või reklaamidest tuntud kaubamärki. Seega on igal kaubamärgil selge väärtus.

Kliendid, kes eelistavad kindla ettevõtte tooteid ja teenuseid, moodustavad ettevõtte kliendibaasi. See klientuur peegeldab ka ettevõtte turuosa suurust.

Ostes osaluse tegutsevas ettevõttes, võite omandada nii olemasoleva kaubamärgi kui ka kliendibaasi, mis on üks viis oma turuosa suurendada. Alternatiiviks on luua uus ettevõte või siseneda uuele turule kaubamärgiga, mis pole veel tuntud. Sellisel juhul nõuab ›

› turuosa saavutamine üldjuhul suurt rahalist ja ajalist investeeringut ning võib osutuda kokkuvõttes kulukamaks.

Kliendibaas ja tuntud kaubamärk on aga väärtused, mida on võimalik soetada ning mille eest tasutakse tegutseva ettevõtte ostmisel. Näiteks suhtlusvõrgustik Facebook ostis 2014. aastal 19 miljardi dollari eest kiirsõnumite rakenduse WhatsApp ning omandas sellega ligipääsu rohkem kui poolele miljardile igakuisele aktiivsele kasutajale. Nüüdseks on selle rakenduse tarbijaskond rohkem kui kaks korda arvukam: WhatsApp on praegu kasutajate hulga poolest maailma suurim sõnumiäpp, ületades ka Facebook Messengeri kasutajate arvu.

• Toote- ja teenusevaliku laiendamine
Ostes tegutseva äri, võite oma ettevõtte toodete ja teenuste valikut laiendada ning mitmekesistada, sisenedes uude tegevusvaldkonda. Laienev ettevõte on tihtipeale huvitatud teise tegutseva ettevõtte ostmisest, sest omandatav firma on juba sisse töötatud, selle tegevust on lihtsam planeerida ning seeläbi on ka ebaõnnestumise risk väiksem.

Selliste ülevõtmiste kohta on mitu näidet USA tehnoloogiasektorist. Tarkvaraettevõte Microsoft ostis 2011. aastal Skype'i ja 2013. aastal Nokia, et lisada Microsofti pakutavate teenuste hulka kvaliteetsed videokõned ning siseneda Windows Phone'iga nutitelefoniturule. Facebook soetas aga 2012. aastal suhtlusvõrgustiku Instagram, mis on praegu Snapchati kõrval peamine fotosõnumite saatmise rakendus.

Sarnaseid näiteid leiab ka Eestist. 2016. aasta lõpus omandas soomlaste Elisa Eesti ettevõtte Starman, millega laiendati pakutavate teenuste mahtu. Elisa, kes erinevalt suurimatest kohalikest konkurentidest (nagu Telia) ei pakkunud varem Eesti turul laialdaselt televisiooni- ning koduinternetilahendusi, kõrvaldas selle ostutehinguga enda teenustes ühe peamise tühimiku.

• Konkurendi ülevõtmine
Ettevõtte ostmine aitab tihtipeale kõrvaldada konkurente. Näiteks 2000. aastal oli suurel videolaenutuspoodide frantsiisiandjal Blockbusteril võimalus omandada üks enda väiksematest konkurentidest, Netflix, mis pakkus toona DVD-filmide laenutust posti teel. Netflix oli müügis, kuid Blockbusteri tegevjuht polnud tehingust huvitatud. Kümme aastat hiljem kuulutas Blockbuster aga välja pankroti, sest Netflixi voogedastusteenus oli DVD-plaatide laenutamise asendanud.

Ettevõtte ostu eesmärk võib olla ka varade, litsentside või töötajate üleostmine, sest see on palju lihtsam, kui arendada kõik need aspektid orgaanilisel teel nullist. Näiteks Google ostis 2011. aastal 12,5 miljardi dollari eest Motorola mobiiltelefonide üksuse, et omandada 17 000 patenti ja kaitsta nii enda Androidi operatsioonisüsteemi. USA printimislahenduste tootja Stratasys omandas aga Eesti idufirma GrabCAD ning võttis seejuures üle ettevõtte palgal olevad tarkvaraarendajad ja insenerid.

Mida ettevõtet ostes silmas pidada?

• Ettevõttele tuleb määrata õiglane väärtus
Kuigi ettevõtte ostmine annab võimaluse kiireks äriarenduseks, kaasnevad sellise tehinguga märkimisväärsed riskid. Esimene neist on rahaline: ettevõtet ostes tuleb selle eest tasuda hind, mis lepitakse kokku ostja ja müüja vahel. Tavaliselt arvutatakse ettevõtte väärtus tulevikus oodatava rahavoo järgi. Enamasti kasutavad osalised firma väärtuse leidmiseks professionaalse nõustaja abi, kes

rakendab väljakujunenud metoodikaid, määrates ettevõttele õiglase hinna.

Sellegipoolest on hinna määramine keerukas. Niisugune protsess koosneb mitmest muutujast ja eeldustest tuleviku kohta, mis ei pruugi alati realiseeruda. Seega kaasneb ostuga oht maksta rohkem, kui firma tegelikult väärt on (loomulikult jääb ka võimalus, et soetate ettevõtte tegelikust väärtusest odavamalt!). Näiteks tehnoloogiahiid Microsoft omandas soomlaste mobiilitootja Nokia 2014. aastal 7,9 miljardi dollari eest, kuid juba aasta hiljem hindas ta ettevõtte väärtuse alla tervelt 7,6 miljardi dollari võrra: Microsoft tunnistas, et oli soetusväärtust märkimisväärselt üle hinnanud.

Ostes tegutseva äri, võite oma ettevõtte toodete ja teenuste valikut laiendada ning mitmekesistada, sisenedes uude tegevusvaldkonda.

Ülehindamise võib tingida ka müüjapoolne manipuleerimine, mis mõjutab ettevõtte väärtust. Näiteks võib müüja teadlikult edasi lükata investeeringuid, mis on jätkuvaks äritegevuseks vajalikud (nt hooldus või arendus), jättes ostja olukorda, kus tuleb kohe ärisse suuri summasid investeerida. Samuti võib müüja kasseerida klientide nõuded tavapärasest varem, kuid venitada enne tehingut kohustuste maksmisega, jättes need ostja kanda. Lisaks võib ettevõte näida kasumlikum, kui ta seda tegelikult jätkusuutlikult on: sel juhul teeb firma palju ühekordseid tulu paisutavaid tehinguid (näiteks põhivara müük), mis tulevikus ei kordu.

Hinna moonutamine ei pruugi olla alati tahtlik, kuid igal juhul tasub arvestada, et ettevõtte finantsnäitajad võivad paista tegelikust parema või kehvemana.

Selliseid riske maandab korrektne ostueelne äritegevuse analüüs (*due diligence*).

• Suurema tehingu puhul vajate Konkurentsiameti luba
Eesti konkurentsiseaduse järgi tuleb saada Konkurentsiametilt vastav luba iga omandamise puhul, kus osaliste eelmise majandusaasta Eestis saavutatud käive kokku ületab 6 miljonit eurot ja vähemalt kahe osalise Eestis saavutatud käive ületab kummalgi 2 miljonit eurot. Seega tasub suurema tehingu puhul ja sektoris, kus on vähe turuosalisi, arvestada riskiga, et Konkurentsiamet ei anna tehinguks luba, sest toimuks liigne turu konsolideerumine, st üks ettevõte omandaks liiga suure turuosa: nii võiks tekkida monopol, mis pärsib vabaturgu.

Turu-uuringud, läbirääkimised ja muud tehingueelsed protseduurid tuleb teha juba enne Konkurentsiameti loa saamist. Seetõttu võib juhtuda, et tehtud kulutused jooksevad tühja. Niisugune risk on realistlik pigem suurte ettevõtete puhul, mis tegutsevad vähese konkurentsiga turul. Taolised juhtumid on üsna sagedased suurematel turgudel, näiteks USA-s, kuid näiteid leiab ka Eestist: 2013. aastal soovis kobarkino Coca-Cola Plaza omanik Forum Cinemas üle osta Solaris Kino, kuid ei saanud selleks Konkurentsiametilt luba.

• Ettevõtte integreerimine vajab terviklahendust
Mõni risk ilmneb alles pärast tehingut. Ettevõtte ülevõtmiseks on mitu meetodit, alates variandist, kus omandatav firma jääb toimima endise ärimudeli järgi ja vana nimega (näiteks Facebooki omandatud WhatsApp), kuni selleni, et äri integreeritakse täielikult ostja ettevõttesse ning ostetud kauba- ›

› märk kaob turult (nii juhtus näiteks siis, kui Elisa ostis ära Starmani).

Kaks ettevõtet, mis varem on toiminud iseseisvalt ja väljakujunenud süsteemi alusel, tuleb pärast tehingut harmoniseerida üheks sujuvalt töötavaks äriks. Peamine risk seisneb selles, et ostetava ettevõtte töötajad võivad firmast lahkuda, kartes koondamist. Tihtipeale püüavad ka konkurendid ostetava ettevõtte töötajaid endale üle meelitada. Säärane lahkumiste laine võib äritegevuse halvata.

Integratsiooni käigus tuleb ühendada mitmed ettevõtete funktsioonid, nagu raamatupidamine, logistika ja turundus. Siinkohal võib tekkida segadus, kus kummagi ettevõtte inimesed ei tea, mis toimub ja kellele tuleb aru anda. Niinimetatud ajude väljavoolu ja segadust aitab vältida pidev ning varajane kommunikatsioon.

Ka integreerimisse on kasulik kaasata nõustajaid. Ilma kõrvalise abita saab integratsioon üldjuhul küll tehtud, kuid mitut sellega kaasnevat probleemi ei osata ette näha. Seetõttu mured kuhjuvad ja nendega ei jõuta õigel ajal tegeleda, kuna neid pole osatud ette näha. Probleemide tagajärjel jääb ettevõte halvimal juhul pikaks ajaks ebaefektiivselt tegutsema ja parimal juhul jääb saavutamata potentsiaalne sünergia. Ärinõustajat kaasates saate olla kindel, et integreerimine on võimalikult sujuv.

Siseprobleemide kõrval tuleb arvestada, et integratsiooniga kaasnevad ka välisohud. Kui investor ostab ettevõtte, kelle ärimudel, kaubamärk või kultuur on hoopis teisugune, tuleb ühinemisel arvestada, et ostetavale ettevõttele truust kliendibaasist võidakse ilma jääda ning seetõttu kaob suur osa potentsiaalsest tulust. Seega tuleks ostutehingu järel vältida liialt kiireid ja läbimõtlemata muudatusi. Ka siinkohal tasub kaaluda välise abi kaasamist, et hinnata, mis on klientidele oluline ning milliseid muudatusi ja millises tempos tasub sisse viia.

Ettevõtte ostuga kaasnevaid riske on võimalik maandada

Eespool nimetatud ja ka muid riske uuritakse tavapärase äritegevuse analüüsi (*due diligence*) käigus. Soovitame selle analüüsi tegemiseks kindlasti kasutada professionaalse finantsnõustaja abi. Tema annab kindluse, et te ei osta põrsast kotis.

Nõustaja oskab aidata ka tehingujärgsel kahe ettevõtte integreerimisel ja tegevuse planeerimisel. Nii saavutate tehingu eesmärgi – turuosa suurendamine, tuntud kaubamärgi omandamine või uude tegevusvaldkonda sisenemine – ning ühtlasi maksate selle eest õiglast hinda.

Iga ettevõtte ostmine on oma olemuselt riskantne, aga riske aegsasti maandades saate arendada oma äri tempoga, mida orgaanilise kasvu puhul on väga keeruline saavutada. ■

Tutvuge teenuse tingimustega lehel www.seb.ee ja vajaduse korral pidage nõu asjatundjaga.

SEB

eAkadeemia

Tasuta veebipõhine ettevõtluskoolitus

eakadeemia.seb.ee

Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega www.seb.ee ja vajadusel küsige lisainfot pangakontorist.

SEB

Nutiterminaliga olete oma klientidele lähemal

Mugav – lihtne seadistada ning kaasas kanda

Paindlik – sobib nii paiksele kui liikuvale ettevõtjale, võimalik võtta vabalt valitud perioodiks

Soodne – kuutasu 8 eurot, mis sisaldab terminali hooldust ja 24h klienditugе

Täpsem info **seb.ee/nutiterminal** või telefonil **665 5100.**

Enne lepingu sõlmimist tutvuge tingimustega www.seb.ee ja vajadusel küsige lisainfot pangakontorist.